

Opbouwwerk in Rotterdam

Jaarverslag 1980

Instituut Opbouwwerk Rotterdam

Pieter de Hoochweg 120,

3024 BJ Rotterdam

Opbouwwerk in Rotterdam

Jaarverslag 1980

Instituut Opbouwwerk Rotterdam

Pieter de Hoochweg 120,
5024 BJ Rotterdam

INHOUD

	blz.		blz.
Inleiding	7	11. Financiële verantwoording	31
A. Stedelijke Organisatie	8	12. Organisatiestructuur I.O.R.	34
1. Stichting Instituut Opbouwwerk Rotterdam	8	B. Werkveldnotities	
2. Opbouwwerk in Rotterdam	8	1. Afrikaanderwijk	38
2.1. 'Probleemgericht'	8	2. Alexanderpolder	43
2.2. 'Zelforganisatie'	9	3. Bloemhof	45
2.3. 'Instrument van de bevolking'	10	4. Bospolder/Tussendijken	49
3. Inhoudelijke ontwikkelingen	11	5. Crooswijk	54
3.1. Subteams	11	6. Feijenoord/Noordereiland	61
3.2. Methodiek	12	7. Hillesluis	65
3.3. Werkgroep Migranten	15	8. Hoogvliet	67
3.4. Werkgroep Onderwijs	18	9. Lombardijen	70
3.5. Werkgroep Welzijnsplanning	19	10. Middelland	75
4. Stedelijke ondersteuning	20	11. Nieuwe Westen	79
4.1. Ondersteuning Rotterdams Overleg Bewoners-organisaties (R.O.B.)	20	12. Ommoord	82
5. Overleg opbouwwerk en buurtwerk	21	13. Oud-Charlois	85
6. Algemene Vergadering en Algemeen Bestuur	22	14. Oude Noorden	88
7. Stedelijk Bureau	24	15. Oude Westen	94
8. Eksterne kontakten	25	16. Spangen	97
9. Personeelsontwikkeling	25	17. Tarwewijk	100
10. Bestuurs- en personeelsoverzicht	27	18. Vreewijk	103
		C. Lijst van namen en adressen	106

INLEIDING

Voor u ligt het jaarverslag over 1980 van het Instituut Opbouwwerk Rotterdam.

In het eerste gedeelte wordt verslag gedaan van de werkzaamheden van de stedelijke organisatie.

De (25) opbouwwerk(st)ers in Rotterdam zijn in dienst van de Stichting Instituut Opbouwwerk, die fungeert als werkgever en een beleidsbepalende functie heeft ten aanzien van de algemene aspecten van het opbouwwerk. Verder vervult de stedelijke organisatie taken op het terrein van de werkbegeleiding en de inhoudelijke ontwikkelingen van het werk ('methodiekontwikkeling en deskundigheidsbevordering'), dienstverlening en informatieverschaffing ten behoeve van opbouwwerkers en bewonersorganisaties, studie en onderzoek.

De afgelopen jaren lag in de jaarverslagen van het I.O.R. sterk de nadruk op het reorganisatie-proces, waarin het opbouwwerk was verwikkeld. Met het principe-besluit van het gemeentebestuur eind 1979, bekragtigd in december 1980 om het opbouwwerk onder te brengen in een zelfstandige stichting, werd deze reorganisatie afgerond.

Hoewel in 1980 nog veel werk verzet moet worden om die verzelfstandiging per 1 januari 1981 feitelijk te verwezenlijken, kwam in het verslagjaar meer tijd vrij voor de verdere inhoudelijke ontwikkeling van het werk. Het eerste deel van het jaarverslag vormt daarvan een weerslag. Als het gaat om het stadsvernieuwingsproces, de positie van buitenlandse arbeiders, het onderwijs, de bestuurlijke decentralisatie in Rotterdam is

het het I.O.R. er in de eerste plaats om te doen de functie van het opbouwwerk op deze terreinen verder te profileren en materiaal te leveren voor de meningsvorming van bewonersorganisaties op deze gebieden. Door het I.O.R. wordt niet nagestreefd ten aanzien van verschillende maatschappelijke ontwikkelingen omliggende programmatiese uitgangspunten te formuleren die richtinggevend zijn voor de werkzaamheden van de opbouwwerkers.

Hoofdmoot van het jaarverslag vormen de beschrijvingen van het werk in de wijken. Opdrachtgever ten aanzien van het konkrete werkprogramma in de wijk vormt de bewonersorganisatie waarmee wordt samengewerkt. In de werkveldnotities worden de ontwikkelingen in de wijk en van de bewonersorganisaties in het kort weergegeven. Verder wordt de positie die de opbouwwerker inneemt en het functioneren van het verantwoordingskader in de wijk aangeduid. Tot slot wordt een overzicht gegeven van projecten waaraan wordt gewerkt en van de samenwerking met andere beroepskrachten.

In dit onderdeel van het jaarverslag zullen 18 wijken de revue passeren. Van 4 wijken, t.w. Delfshaven, Kralingen, Oud Mathenesse en Zuidwijk is geen beschrijving opgenomen, voornamelijk om reden van langdurige afwezigheid van een opbouwwerker in de betreffende wijken gedurende de verslagperiode en/of de periode waarin dit verslag tot stand kwam.

De lezer, voor wie dit jaarverslag te dik is, doet er goed aan het van achteren naar voren te lezen. Deze lezer zou bijvoorbeeld kunnen beginnen met de werkveldnotitie over Crooswijk, dan overstappen naar hoofdstuk 2 over 'opbouwwerk in Rotterdam' en besluiten met een blik op de onderwerpen van zijn of haar interesse in hoofdstuk 3 om in korte bestek een beeld te krijgen.

A. STEDELijke ORGANISATIE

1. STICHTING INSTITUUT OPBOUWWERK ROTTERDAM

Per 1 januari 1981 werd de reorganisatie van het opbouwwerk afgelond met de vorming van een zelfstandige Stichting Instituut Opbouwwerk Rotterdam. De opbouwwerkers ruilten hun ambtelijke rechtspositie in voor een arbeidskontract met deze stichting volgens de CAO-Welzijn.

Daarmee werd de weg geopend voor de vorming van een bestuur, bestaande uit vertegenwoordigers van bewonersorganisaties. Met deze ontwikkeling is de beleidsbepaling ten aanzien van het opbouwwerk gekomen waar deze hoort te liggen: in handen van de desbetreffende bewonersgroepen.

In de praktijk was dit al een aantal jaren de feitelijke situatie. Met het tot stand komen van de stichting kon deze situatie worden geformaliseerd.

Belangrijk resultaat van de reorganisatie is dat overeenstemming is bereikt met het gemeentebestuur over de onafhankelijke positie die het opbouwwerk dient in te nemen ten aanzien van het gemeentelijk beleid. Of, zoals het werd geformuleerd door de bewonersorganisaties: 'De opbouwwerker werkt niet op de agenda van het gemeentebestuur, maar op de agenda van de bewonersorganisaties'.

De overeenstemming over dit uitgangspunt is niet zonder slag of stoot tot stand gekomen. Over dit proces is reeds eerder uitvoerig bericht (jaarverslagen, de nota 'Brug naar verzelfstandiging' I.O.R., 1979). Wij volstaan met de constatering dat het besluit van de Rotterdamse gemeenteraad van 18 december 1980 om het opbouwwerk onder te brengen in een onafhankelijke stichting spoort met het beleid zoals dat door C.R.M. ten aanzien van het opbouwwerk wordt gevoerd.

De Staatssekretaris, mevrouw J. G. Kraayeveld-Wouters zei het bij de behandeling van de C.R.M.-begroting 1981 zo:

'Door regelgeving met betrekking tot het opbouwwerk is duidelijkheid geschapen over de taak van deze werksoort. Namelijk dat het een instrument is van

de bevolking, dat het probleemgericht werkt en de zelforganisatie bevordert'.

2. OPBOUWWERK IN ROTTERDAM

De door de Staatssekretaris gehanteerde trefwoorden vormen een goede kapstok voor een korte karakterisering van het Rotterdamse opbouwwerk en de kontekst waarin dat plaatsvindt.

2.1. 'PROBLEEMGERICHT'

Achttien van de vijfentwintig opbouwwerkers zijn werkzaam in stadsvernieuwingssgebieden en zogenaamde Tweede-Ringswijken die deels al zijn aangewezen als stadsvernieuwingssgebied of dat nog zullen worden in de nabije toekomst als alles volgens plan verloopt.

De stadsvernieuwing is dus een van de centrale problemen waaraan wordt gewerkt.

Rotterdam vormt op dit gebied een vooruitgeschoven front. De projektorganisatie stadsvernieuwing met de bijbehorende decentralisatie van de ambtelijke diensten in projektgroepen in de wijk wordt door de bewonersorganisaties gezien als een belangrijke verworvenheid. Deze structuur en het recht op ondersteuning door zogenaamde 'ekstern deskundigen' ten dienste van de bewonersorganisatie schept de voorwaarden voor de bewoners om directe invloed uit te oefenen op het stadsvernieuwingssproces.

Dit staat of valt in de praktijk met de aanwezigheid van een sterke bewonersorganisatie op wijknivo, die vanuit een onafhankelijke positie opkomt voor de belangen van de bewoners. Daar ligt de taak van de opbouwwerker.

Naast de begeleiding van specifieke projecten op

buurt- en straatnivo vervult de opbouwwerker een aantal algemene ondersteunende en koördinerende taken bij de organisatie van bewoners in wijkorganisaties.

Daarbij wordt nauw samengewerkt met ekstern deskundigen en buurtwerkers van klub- en buurthuizen, die de begeleiding van deelprojekten voor hun rekening nemen. De laatste jaren heeft een verbreding plaatsgevonden van de problemen waaraan door de bewonersorganisaties en het opbouwwerk wordt gewerkt. Naast stadsvernieuwing in engere zin wordt gewerkt aan de voorzieningen in de wijk en de relatie tussen verschillende bevolkingsgroepen.

In het vervolg wordt daarop verder ingegaan.

Kernprobleem bij de voortgang van de stadsvernieuwing vormen de snel stijgende woonlasten. Om de in de stadsvernieuwing het uitgangspunt van 'bouwen voor de buurt' te kunnen realiseren werd, onder meer op initiatief van het gemeentebestuur van Rotterdam, een huurnivo voor de nieuwbouw vastgesteld dat ligt beneden de huurprijs buiten stadsvernieuwingsgebieden. Onderzoek heeft inmiddels uitgewezen dat deze zogenaamde 'vergelijkings-huren' een te grote aanslag betekenen op het budget van verschillende groepen in stadsvernieuwingsgebieden.

Een verdere teruggang van inkomens en uitkeringen, gekombineerd met een sterke stijging van de woonlasten, vormen een ontwikkeling die de voortgang van de stadsvernieuwing op langere termijn op losse schroeven zet. Het ligt dus voor de hand dat de strijd voor verlaging van de woonlasten ook de komende tijd een centraal aktiepunt zal vormen voor de bewonersorganisaties.

Het tweede grote obstakel is, naast het uitbliven van garanties voor de financiering van de bouwprogramma's, het overwegend partikuliere huizenbezit in de Tweede-Ringswijken. Zonder gemeentelijke aankoopacties, zoals deze eerder in de stadsvernieuwingsgebieden plaats vonden, blijft er weinig zicht op het tot stand komen van stadsvernieuwingsprojecten in de Tweede-Ringswijken.

Leegstand, spekulatie en uitverkoop van huurwoningen gaan met name in deze wijken onverminderd voort door het ontbreken van een deugdelijke woonruimteverordening die daaraan paal en perk stelt. Ook de bewoners van de nieuwbouwwijken ervaren

de gevolgen van de ekonomiese teruggang en het gevoerde volkshuisvestings- en huurbeleid. Akties rond de tarieven van de stadsverwarming zijn een weerslag van de problemen die ontstaan met betrekking tot de woonlasten. Daarnaast doet zich in deze wijken een aantal specifieke problemen voor dat samenhangt met het ontbreken van een sociale structuur, de geïsoleerde positie waarin veel vrouwen zich bevinden, het gebrek aan voorzieningen voor met name jongeren.

2.2. 'ZELFORGANISATIE'

Rotterdam kent een lange traditie van organisatie op wijknivo. Deze organisatievormen hadden van oudsher een sterk bestuurlijk karakter.

Voorlopers waren de 'wijkraden', samengesteld uit vertegenwoordigers van politieke partijen, overeenkomstig de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen. Aan het eind van de jaren '60 werden deze wijkraden opgevolgd door de 'sociale wijkopbouworganen', samengesteld uit de sociale kaders in de wijk.

Het ontstaan van het opbouwwerk in Rotterdam was nauw verbonden met deze ontwikkeling; taak van de opbouwwerker was het tot stand brengen en ondersteunen van een wijkorgaan. De bestuurlijke verantwoordelijkheid daarvoor lag bij de nieuw gevormde gemeentelijke afdeling voor 'Wijkaangelegenheden'. De wijkorganen kregen een 'advies-bevoegdheid', wat er op neer komt dat zij worden gehoord als spreekbuis van de wijk bij zaken die de wijk betreffen.

Er werd een zodanige samenstelling nagestreefd van het bestuur van het wijkorgaan dat dit representatief kon worden geacht voor de wijk, waarop erkenning (of wel 'voorlopige erkenning') plaatsvond door het gemeentebestuur.

Naast deze sterk bestuurlijk op gang gebrachte ontwikkeling lag de belangrijkste impuls tot zelforganisatie in de strijd tegen het kaalslag- en saneringsbeleid van de gemeente Rotterdam in de jaren '70-'74. Als gevolg daarvan vormde zich een nieuw type bewonersorganisatie, met het karakter van een aktiegroep. Deze bewonersorganisaties staan model voor de verdere ontwikkeling van de wijkorganen. De bestuurlijke en adviesfunkties maken plaats voor georganiseerde belan-

genbehartiging vanuit de wijk in een zelf gekozen organisatievorm.

In een deel van de stad werden deze functies overgedragen aan direkt gekozen deelgemeenten. Buiten de stadsvernieuwingengebieden bracht de invoering van deelgemeenten over het algemeen geen veranderingen mee in de functie van de sociale wijkbouworganen en bewonersorganisaties op het terrein van georganiseerde belangenbehartiging en participatie-bevordering vanuit de wijk.

Formeel hebben de meeste bewonersorganisaties de status van 'wijkorgaan', met de bijbehorende subsidie voor huisvesting en administratieve ondersteuning. Aanvankelijk hadden de bewonersorganisaties geen zeggenschap bij de aanstelling van de opbouwwerker die in hun wijk werd gedetacheerd. In 1974 werd daarin verandering gebracht en werd de aanstelling van de opbouwwerker een gedeelde verantwoordelijkheid van bewonersorganisatie en I.O.R. Daarbij behoort het tot de taak van het I.O.R. om vast te stellen of de voorwaarden voor het verrichten van opbouwwerk aanwezig zijn.

Kriteria daarbij zijn of de desbetreffende bewonersorganisatie een demokraties karakter heeft, open gestructureerd is en of gestreefd wordt naar vergroting van de zeggenschap van bewoners over hun woon- en leefsituatie.

Naast kleinschalige vormen van organisatie op buurt- en straatnivo is in de aktiviteiten van het opbouwwerk van het I.O.R. de afgelopen jaren een sterke nadruk komen liggen op de ondersteuning van de organisatie op wijknivo. Deze ontwikkeling loopt parallel met de omvorming van de aanvankelijk sterk bestuurlijke wijkorganen tot bewonersorganisaties. De stadsvernieuwing en de aktiviteiten die gevatt zijn onder de noemer van 'welzijnsplanning' maken organisatie op wijknivo noodzakelijk.

Dit uitgangspunt is in de praktijk niet zonder problemen. Aanleiding tot initiatieven van bewoners vormen vaak konkrete problemen in de directe omgeving. De wijkorganisatie heeft dan ook over het algemeen de vorm van een min of meer gestructureerd koördinatiepunt van uiteenlopende en betrekkelijk zelfstandig ondernomen initiatieven en akties van groepen bewoners.

Uit deze akties komt een aantal mensen naar voren, dat

direct betrokken is bij de lopende zaken van de centrale bewonersorganisatie. Door de toename van het aantal beroepskrachten, werkzaam voor bewonersorganisaties in de stadsvernieuwingengebieden, en het inspelen op de werkzaamheden van de projektgroepen worden hoge eisen gesteld aan de spankracht en het uithoudingsvermogen van aktieve bewoners. Daarbij komen de veranderingen in de bevolkingssamenstelling van de oude wijken in de afgelopen 10 jaar.

Tegenover de afname van gezinnen met kinderen staat de toename van het aantal alleenstaanden en jongeren, ouderen en migranten. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor het sociale kader in de wijk en voor de sociale basis van de wijkorganisatie.

Naast gemeenschappelijke belangen ontleend aan overeenkomsten in maatschappelijke positie, staan specifieke belangen van uiteenlopende groeperingen. Zelforganisatie zal niet voor elk van deze groeperingen dezelfde inhoud hebben of is een geheel onbekend verschijnsel (een groot deel van de migranten). In het vervolg wordt hierop teruggekomen.

2.3: 'INSTRUMENT VAN DE BEVOLKING'

Opbouwwerk als instrument van de bevolking betekent in de Rotterdamse situatie dat de bewonersorganisaties zich in de praktijk een recht op ondersteuning door het opbouwwerk hebben verworven. De konkrete taakstelling en het werkprogramma worden bepaald door de bewonersorganisatie waarmee wordt samengewerkt.

Met de totstandkoming van de Stichting I.O.R. is deze lijn doorgetrokken en ligt ook ten aanzien van het beleid van de stedelijke organisatie de zeggenschap in handen van vertegenwoordigers van bewonersorganisaties. Feit is dat de opbouwwerkers en de stafleden van het stedelijk bureau een duidelijk gewicht in de schaal blijven leggen bij de beleidsbepaling. Dat neemt niet weg dat zowel op wijk- als stedelijk nivo, duidelijk gestructureerde verantwoordingskaders zijn geschapen waardoor de bewonersorganisaties een directe invloed kunnen uitoefenen op het beleid.

3. INHOUDELIJKE ONTWIKKELINGEN

Belangrijke reden voor het bestaan van een stedelijke organisatie voor opbouwwerk vormt, naast activiteiten in de voorwaardenscheppende, ondersteunende en dienstverlenende sfeer, het gezamenlijk nadenken over waarmee je bezig bent.

Voorwaarden om dat systematies te doen zijn:

- a) het scheppen van een organisatories kader
- b) het organiseren van een informatiestroom op een aantal terreinen
- c) het inbouwen van stimulerende en zelfstandige verplichtingen in de organisatie om via publikatie de resultaten van het denkwerk in bredere kring ter diskussie te stellen.

Ten aanzien van de bovengenoemde punten zijn wij nog niet waar wij moeten wezen. Er is een aanzet gegeven voor de reorganisatie van het documentatiecentrum. Er wordt naar gestreefd dat zo op te zetten dat naast de opbouwwerker ook de bewonersorganisaties daarvan een goed gebruik kunnen maken zodat de functie van het I.O.R. als 'servicecentrum' wordt versterkt. Obstakel voor de verdere uitbouw van deze functie vormt de huidige huisvesting.

Ten aanzien van het bovengenoemde punt c) vermeldt het werkplan van het stedelijk bureau het volgende: 'In de publieke opinie en in de beleidssektor is het welzijnswerk – waarbij dan ook het opbouwwerk wordt gerekend – omstreden, ofwel in het kader van de bezuinigingspolitiek omstreden gemaakt.

Dat laatste betekent niet dat kritiek ongezien afgewezen moet worden. Een elementaire eis, die in dit verband aan het opbouwwerk kan worden gesteld, is een goede verslaglegging en systematiese evaluatie van het werk, zodat voor derden duidelijk is wat er wordt gedaan.

Een jaarverslag is in dit opzicht een te beperkt middel. Rapportage over werkzaamheden en projecten op verschillende terreinen in de vorm van brochures heeft een grotere gebruikswaarde.

De mogelijkheden van een produtieprogramma op dit vlak voor het komende jaar moet worden bekeken in de verschillende werkgroepen. Subteams zouden dit in hun werkprogramma kunnen opnemen.'

In 1980 zijn enkele aanzetten op dit vlak gegeven. Er is een diskussionota geproduceerd over methodiekontwikkeling en er is een aantal artikelen geschreven voor een brochure over de ontwikkeling van bewonersorganisaties in Rotterdam. In dit verband kan verder worden gewezen naar de ronde-tafel-diskussie met politici en journalisten over 'Opbouwwerk in Rotterdam', die werd gevoerd naar aanleiding van de verzelfstandiging van het I.O.R. en werd gepubliceerd in het blad 'Fronttaal'.

Belangrijke organisatoriese kaders voor de inhoudelijke ontwikkeling van het werk vormen enerzijds de werkoverleggen (de zogenaamde 'subteams') binnen het I.O.R., waaraan door iedere opbouwwerker wordt deelgenomen, en anderzijds de thematische werkgroepen.

3.1. SUBTEAMS

In de 'Regeling voor de interne organisatie', het zogenaamde 'Teamkonzept' wordt de functie van de subteams omschreven met de volgende trefwoorden:

- kwaliteitsbevordering van het uitvoerende werk
- kwaliteitsbewaking
- bijdragen aan organisatie- en beleidontwikkeling
- bijdragen aan het personeelbeleid.

Kwaliteitsbevordering: leren van elkaar.

De werkwijze is dat aan de hand van de werkprogramma's en werkverslagen de verschillende werksituaties worden besproken.

Het materiaal dat daarbij wordt gebruikt is hetzelfde als door de opbouwwerker in de wijk wordt ingeleverd bij het maken van een werkprogramma. Het primaire verantwoordingskader ten aanzien van het werkprogramma ligt in de wijk: daar wordt het werkprogramma vastgesteld. De subteams hebben daarmee geen bevoegenis. De bespreking in de subteams vindt plaats nadat het werkprogramma in de wijk is besproken.

In de subteams gaat het om de grote lijn en punten die ook in andere wijken spelen. Kernpunten bij de besprekingen zijn:

- de overdracht van ervaringen aan elkaar waarmee men zijn voordeel kan doen (het wiel hoeft niet steeds opnieuw te worden uitgevonden, met name niet door beginnende opbouwwerkers)
- het verder uittiepen van ontwikkelingen/problemen die in meer wijken spelen (bevolkingsontwikkeling, positie buitenlanders, stadsvernieuwing en projectgroepen, relatie beroepskrachten en bewonersorganisatie e.a.).

Kwaliteitsbewaking: toetsen van het werk door kollega's.

Bespreking van werkprogramma en werkverslag geeft een beeld van het funktioneren van een opbouwwerker. De toetsing daarvan beperkt zich over het algemeen tot een reeks kritiese vragen.

Daarnaast is het de taak van het subteam om een oordeel te geven over het werk in het geval dat er problemen bestaan met het funktioneren van iemand. Dat kan worden gesigneerd door de betrokkenen zelf, het kan een conclusie zijn van besprekingen van het werk in het subteam, het kan worden gesigneerd vanuit de wijk. In het geval dat dergelijke problemen leiden tot de conclusie, dat de betrokkenen niet meer kan functioneren in een bepaalde werksituatie of dat hij/zij ongeschikt is voor de functie van opbouwwerker, dan is voor besluitvorming daarover een advies nodig van het subteam.

Naast advies van eventueel ontslag heeft het subteam een functie bij **het selektiebeleid**: het subteam levert twee personen aan de sollicitatiekommissie. Binnen het desbetreffende subteam is op grond van de werkbesprekingen een globale kennis aanwezig van de situatie in de desbetreffende wijk. Het subteam heeft verder samen met de vertegenwoordigers in de sollicitatiekommissie tot taak te toetsen of de voorwaarden tot het verrichten van opbouwwerk in de desbetreffende wijk aanwezig zijn.

De motivatie tot deelname aan het werk van de subteams verschilt van opbouwwerker tot opbouwwerker: een platform dat zich leent voor het uitdragen van opvattingen over en ervaringen in het werk, een plaats

om met enige afstand tot de dagelijkse problemen over je positie na te denken, op de hoogte blijven van ontwikkelingen in andere wijken, het opdoen van kennis over een aantal meer algemene ontwikkelingen en achtergronden, een steentje bijdragen aan het funktioneren van de stedelijke organisatie, het ontmoeten van aardige mensen die voor hetzelfde worden betaald. Hoe dit ook zij, de motivatie is voldoende voor het funktioneren van de subteams, de deelname is goed en de functie van de subteams binnen de organisatie is in het algemeen niet omstreden.

Naast de vermelde doelstellingen vormt het bestaan van de subteams de feitelijke schakel tussen de opbouwwerkers en de stedelijke organisatie. Het is de plaats waar informatie-overdracht plaatsvindt over lopende zaken en beleidsontwikkeling en waar de bestaande kennis en ervaring wordt doorgegeven.

Binnen de sterk gedecentraliseerde organisatiestructuur van het I.O.R., waarin het primaire verantwoordingskader van de werkzaamheden ligt in de wijk, vervullen de subteams een belangrijke functie die beleidsmatig het meest zichtbaar wordt in gevallen van conflicten binnen de wijk, hetzij door tegenstellingen binnen het verantwoordingskader in de wijk, hetzij door tegenstellingen tussen opbouwwerker en verantwoordingskader. Dergelijke situaties waren ook in 1980 meer uitzondering dan regel. Wanneer zo'n situatie zich voordoet is het de verantwoordelijkheid van de stedelijke organisatie om vast te stellen of de voorwaarden voor het verrichten van opbouwwerk nog aanwezig zijn, c.q. te onderzoeken op welke wijze deze voorwaarden kunnen worden gerealiseerd.

3.2. METHODEK

'Opbouwwerk is het organiseren en mobiliseren van bewoners rond konkrete problemen en belangen in (bewoners-)organisaties in wijknivo; met als doel (in het kader van die organisaties): op systematische en planmatige wijze verbeteringen te bewerkstelligen in de woon- en leefsituatie van de bewoners; daarbij behoort naast het verkrijgen van zeggenschap over de woon- en leefsituatie, óók bewustwording van en inzicht in de achterliggende oorzaken'.

Aldus de werkdefinitie die werd gehanteerd door de werkgroep Methodiek in de 'Diskussionen nota omtrent uitgangspunten voor Methodiek en Beleid' die in 1980 werd uitgebracht.

De werkgroep stelde zich ten doel de opvattingen over opbouwwerk, die binnen het I.O.R. bestaan, zichtbaar te maken om vast te stellen binnen welke 'bandbreedte' deze opvattingen zich bewegen. De werkgroep staat dan ook bekend als de werkgroep 'bandbreedte'.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen opvattingen over beroepspositie, over methodiek en werkwijze en over ideologie.

De nota beperkt zich tot de eerstgenoemde aspecten. Ten aanzien van de 'methodiek en werkwijze' wordt een uitwerking gegeven van een aantal gangbare 'aspecten van opbouwwerk' (organisatie, initiatie, diagnose, motiveren, planning, uitvoering en evaluatie). Bedoeling daarvan is de kriteria in kaart te brengen waarop het werk kan worden beoordeeld in de werkbesprekingen van de subteams.

BEROEPSPOSITIES

Kern van de nota vormt een bespreking van verschillende opvattingen ten aanzien van de beroepspositie.

Daartoe wordt een aantal theoretiest denkbare posities gekonstrueerd, met behulp waarvan vervolgens die feitelijke bestaande opvattingen binnen het I.O.R. in kaart worden gebracht.

Onderscheiden worden de opvattingen over beroepspositie als 'vrijgestelde', 'beroepskracht', 'instellingswerker' en 'onafhankelijk intermediair'.

DE 'VRIJGESTELDE'

In de loop der jaren zijn in veel wijken nauwere relaties ontstaan tussen de opbouwwerker en de bewonersorganisatie waarmee hij werkt.

Naarmate de organisatie van de bewoners steviger is georganiseerd en meer daadkracht vertoont, is het beroep dat op de opbouwwerker wordt gedaan groter. In uiterste konsekwentie is de positie, die dan zou kunnen ontstaan, het best te omschrijven als 'vrijgestelde' van de bewonersorganisatie. Niet letterlijk natuurlijk, want opbouwwerk blijft een door de overheid gesubsidieerde werksoort, maar de positie van waaruit

hij of zij werkt, komt sterk overeen met iemand die in dienst is bij de bewonersorganisatie.

Hij staat daarin niet alleen, ook andere beroepskrachten (eksterne deskundigen, sociaal begeleiders, buurtwerkers) nemen in zo'n situatie een soortgelijke positie in.

Kenmerkend is de wijze waarop het werk wordt verdeeld: niet zozeer op grond van beroep, maar meer op grond van ieders kennis, vaardigheden en beschikbare tijd. Een strak gescheiden beroepsspecialisatie ontbreekt, zodat ook veel bewoners gelijksoortige taken krijgen toegewezen.

Belangrijkste doel van het workers-team dat zo ontstaat is het ontwikkelen en versterken van de organisatie zelf. De uit te voeren werkzaamheden worden door de bewonersorganisatie (het bestuursgedeelte daarvan) bepaald. Zijn opleiding en ervaring brengen met zich mee dat de werker in deze positie aan de 'bovenkant' van de bewonersorganisatie meedraait; taken krijgt in het kader van 'organiseren' en 'koördineren' ten behoeve van de gehele organisatie.

Het is duidelijk dat deze positie alleen kan worden ingenomen wanneer er een sterke bewonersorganisatie is waarvan de doeleinden, de werkwijze en de samenstelling in belangrijke mate overeenkomen met de opvattingen en de persoonlijke geaardheid van de opbouwwerker.

Wij bedoelen dus met de positie van 'vrijgestelde', de opbouwwerker die allereerst en vrijwel uitsluitend verantwoording aflegt binnen de bewonersorganisatie.

DE 'BEROEPSKRACHT'

De positie van de opbouwwerker, die zijn werk voortdurend probeert te gronden op opbouwwerk-uitgangspunten en -doelen noemen wij gemakshalve die van de 'beroepskracht'.

Opbouwwerk, opgevat als het mobiliseren en organiseren van bewoners op hun belang en, met het oogmerk de woon- en leefsituatie te verbeteren en bewoners zeggenschap te laten verkrijgen over hun woon- en leefsituatie, dat opbouwwerk richt zich ook op het ontwikkelen en versterken van een bewonersorganisatie.

De opbouwwerker, die vanuit de positie van wat wij hier 'beroepskracht' noemen, werkt, is een sterk

geëngageerde vakkracht, die in zijn werk voortdurend verbanden zoekt met de ontwikkelingen van een bewonersorganisatie, maar daar tegelijk krities tegenover staat. 'Zijn er bewoners te organiseren, dan behoort het ook tot mijn werk' – zal zijn eerste reactie zijn op een vraag naar zijn deelname aan een project.

Als er sprake is van een bewonersorganisatie, zal hij te vinden zijn aan de 'onderkant' ervan, in het rechtstreekse contact met de belanghebbenden/bewoners. De ontwikkeling van een bewonersorganisatie wordt vanuit deze positie getoetst aan de relatie met de achterban. Zijn werkzaamheden worden voor een deel in gezamenlijk overleg bepaald, maar hij neemt ook niet zelden zelf het initiatief.

In tegenstelling tot de positie van vrijgestelde, loopt hij daardoor ook zelf 'gevaar' – hij staat wat meer in de kijkt, maar zal zijn positie dan legitimeren vanuit de doeleinden en uitgangspunten van het opbouwwerk. Wenselijk daarbij is dat de 'beroepskracht' deel uitmaakt van een opbouwwerkorganisatie – in dit geval het I.O.R. Daaraan toest hij zijn opvattingen over het werk en van daaruit wordt zijn werk getoetst.

Kriteria daarvoor worden gevonden in een gezamenlijk geformuleerd beleid waarin zowel werkinhoudelijke opvattingen als opvattingen over werkstructuur (werkplan) zijn opgenomen. Wel is er sprake van een dubbele verantwoording – zowel naar de bewoners waarmee hij werkt als naar de instelling waarvan hij deel uitmaakt.

Scheidslijnen zijn niet altijd even scherp te trekken, daar de opbouwwerkinstelling vanuit deze opvatting noodzakelijkerwijs mede beheerd wordt door (vertegenwoordigers van) bewonersorganisaties.

Kort gezegd: met de positie van 'beroepskracht' wordt bedoeld de positie van de opbouwwerker die vanuit een opbouwwerkinstelling (zoals het I.O.R.) werkt en die positie voortdurend vanuit het opbouwwerk kan legitimeren.

DE 'INSTELLINGSWERKER'

De opbouwwerker, die vanuit deze positie opereert, treffen wij vooral aan als mede-uitvoerder van een soms tot in details uitgewerkt beleid dat door anderen is vastgesteld. Het is de werker die vraagt om taakopdracht en functie-omschrijving – de vooruitgeschoven

post in de wijk van een (vaak stedelijke) welzijnsinstelling. Zijn belangrijkste en ook enige feitelijke verantwoordingskader ligt bij zijn baas – het bestuur van de instelling, of middels delegatie, de gezamenlijke staf. Essentieel is hierbij dat de uitvoering van het instellingsbeleid in onderlinge samenzwering vanuit verschillende disciplines of werksoorten geschiedt. De opbouwwerker is kollega-staflid en medeverantwoordelijk voor het tot stand brengen van een 'geïntegreerd welzijnsverkaanbod'.

Hierdoor krijgt het collegiaal stafoverleg een belangrijk aksent en zijn de ontwikkelingen in het werk van kollega's medebepalend en richtinggevend voor de handelingsvrijheid van de opbouwwerker.

Welke problemen of zaken zullen worden aangepakt is in eerste instantie een instellings- of stafzaak, waar onderlinge taakverdeling tot stand komt.

Vanuit deze positie wordt opbouwwerk vooral projectmatig en/of in afgegrenste tijdseenheden aangepakt. Werkplan en -rapportage hebben een belangrijke toetsende functie binnen de instelling.

Werkplan en aanverwante zaken worden binnen de instelling geregeld en soms vindt er overaksentuering plaats van rechtspositionele zaken als 40-urige werkweek, compensatieregelingen (!) en het vrije weekend.

Zijn positie in de wijk is afhankelijk van de positie die zijn instelling inneemt en vaak ook diens status, zodat niet zelden deze werker een functie heeft om de positie van de instelling te versterken.

Samengevat is dit een positie waarin wordt gewerkt aan doelen en taken die door de instellingen worden vastgesteld.

DE 'ONAFHANKELIJK INTERMEDIAIR'

Dit is de positie van de opbouwwerker die zijn autonome positie temidden van de ontwikkelingen in de wijk benadrukt. Hij stelt zijn kennis en vaardigheden ter beschikking aan alle bewoners, maar maakt zelf geen deel uit van de ontwikkelingen, die het gevolg zijn van zijn werk. Hij biedt als het ware een vorm van dienstverlening aan, hij doet de bewoners een 'opbouwwerkersaanbod', de bewoners zijn klanten of 'afnemers'. En net als in een winkel doet hij zijn best om

met alle klanten (kliëntensysteem) een goed contact te houden ('ik ben er voor iedereen').

Daardoor zal zijn aanbod van hoge kwaliteit moeten zijn, zodat deze positie een sterke nadruk op opbouwwerk als verzameling van technieken met zich mee brengt.

Hij bepaalt zelf de prioriteiten in zijn werk en wenst in principe ook geen bemoeienis van andere (beleids)instanties. Naar de mensen met wie hij werkt, zal hij zijn onafhankelijkheid benadrukken (wat niet wegneemt dat hij best een zeer persoonlijke wijze van omgaan met mensen kan hebben). Het opbouwwerk vanuit deze positie leidt vaak tot overlegvormen met de zogenaamde tweedelijn-funktionarissen en bewonerskaders.

Om enerzijds opbouwprocessen in gang te zetten en anderzijds toch een volstrekte zelfstandigheid te bewaren, moeten er veel kontakten gelegd worden – je moet akceptabel blijven voor alle partijen.

Voor langdurige processen met bewoners is immers persoonlijke betrokkenheid en stellingname vereist. De 'onafhankelijke intermediair' is de opbouwwerker die werkt vanuit een zelfstandige positie in de wijk, vergelijkbaar met die van een beoefenaar van een vrij beroep. Een professioneel aanbod wordt in overeenstemming gebracht met de vraag vanuit de wijk.

VOORTGANG

De nota heeft het karakter van een diskussiestuk. De onderscheiden posities zijn theoretische konstrukties, die in de praktijk niet in 'zuivere' vorm aanwezig zijn. De gemaakte onderscheidingen zijn een hulpmiddel om bestaande opvattingen over beroepsposities zichtbaar te maken en eventuele spanningsvelden te lokaliseren. Deze liggen wat het opbouwwerk van het I.O.R. betreft tussen de uitersten van 'beroepskracht' en 'vrijgestelde'.

In de besprekingen over het stuk werd gekonstateerd dat een aanvulling noodzakelijk is met materiaal over de ontwikkeling van bewonersorganisaties in de afgelopen tien jaar en de maatschappelijke en politieke achtergronden ervan.

Wijkorganisaties, zoals die in Rotterdam bestaan, houden een specifieke vorm van georganiseerde bewonersactie in, die niet los kan worden gezien van het gemeentelijke beleid, zoals dat met name ten aanzien

van de stadsvernieuwing wordt gevoerd.

Deze ontwikkeling vormt de setting waarbinnen werkwijze en beroepspositie van het opbouwwerk moet worden geplaatst. 'Af is het nooit' wordt reeds gekonstateerd aan het eind van de nota. 'En dat is maar goed ook'.

3.3. WERKGROEP MIGRANTEN

LEEGLOOP EN TOELOOP

Met het verschijnen van de gemeentelijke nota 'Leegloop en Toeloop', waarin een beeld wordt geschetst van de bevolkingsontwikkeling in Rotterdam en van de voortgaande concentratie van buitenlandse arbeiders in de oude wijken, kwam het beleid ten aanzien van de migranten in een stroomversnelling.

Het daaruit voortgekomen zogenaamde 'spreidingsbeleid' riep verdeelde reacties op.

De Landelijke Federatie van Welzijnsinstellingen van Surinamers nam het voortouw tot een kort geding tegen het Rotterdamse gemeentebestuur, omdat het spreidingsbeleid als diskriminerend werd gezien.

Vanuit enkele oude wijken werden hardere garanties gevraagd het aantal buitenlanders in de wijk te verminderen. Dit zou onder meer moeten via het herhuisingssbeleid ten aanzien van zogenaamde 'stadsvernieuwsurgenten' (mensen die moeten verhuizen wegens stadsvernieuwingaktiviteiten, hetzij binnen de wijk, hetzij naar een andere wijk).

Daarbij moet worden bedacht dat in enkele wijken, door het leegkomen van een groot aantal woningen ten gevolge van de stadsvernieuwing, in korte tijd grote concentraties van migranten zijn ontstaan.

In het boekje 'Stadsvernieuwing in tien Rotterdamse wijken' (Stichting Rotterdam-Maaskant, 1981) wordt de situatie als volgt beschreven:

'Een duidelijk gevolg van de grootschalige stadsvernieuwing in Crooswijk is de verloedering van het restgebied in Oud-Crooswijk. De aandacht van zowel ambtenaren als bewoners is vrijwel geheel op de nieuwbouw in het zuiden van de wijk geconcentreerd geweest. Het oude noordelijk deel is al die tijd aan zijn lot overgelaten. Vooral toen de woonduur als crite-

rium voor verhuizen naar de nieuwbouw gold, heeft er in de wijk een sterke scheiding plaatsgevonden tussen laag- en hoogbetalenden.

Wie het zich kon veroorloven ging in een nieuw huis. De achterblijvers konden dat niet. En zoals in vele andere wijken werden ook hier de leegkomende woningen veelal in gebruik genomen door buitenlanders. Het wijkorgaan probeert hen als gewone burgers te zien, maar heeft nogal eens te maken met emotionele en afkeurende reacties van bewoners die dit niet willen of kunnen. Bij kleine renovatieprojecten worden buitenlanders wel betrokken, het gaat soms ook heel aardig in een kleine groep. Ook buurt- en klubhuizen proberen van alles voor en met deze nieuwe bewoners te doen. Ook bij acties worden buitenlanders betrokken. En het wijkorgaan doet veel aan individuele hulpverlening voor deze groep; daarbij wordt vaak gebruik gemaakt van een tolk per telefoon.

Ondanks deze activiteiten blijft de aanwezigheid van grote groepen buitenlanders in de wijk problemen geven. Voor de voortgang van de stadsvernieuwing in Oud-Crooswijk is het noodzakelijk dat veel bewoners elders worden gehuisvest. Daardoor komen in Nieuw-Crooswijk, waar niet te dure woningen uit het begin van deze eeuw staan, veel buitenlanders terecht. De buurtgroep daar keert zich sterk tegen deze invasie en eist, gesteund door het wijkorgaan, dat hier een eind aan komt.

Men wil niet meer dan het stedelijk gemiddelde percentage buitenlanders in de buurt. Hier wrekt zich opnieuw, net als in Feijenoord en andere oude wijken, het feit dat B & W en de gemeenteraad kennelijk onvoldoende in staat zijn, het door hen gepropageerde spreidingsbeleid te verwezenlijken.'

Anders ligt de situatie in bijvoorbeeld het Oude Westen. Daar verloopt de stadsvernieuwing in een veel geleidelijker en gefaseerd proces en er ontstaat geen leegstand ten gevolge van grootschalige bouw in open gaten. Bij woningtoewijzing voor nieuwbouw en renovatie ligt de nadruk op sloopurgentie.

Daarmee zijn voorwaarden geschapen om de buitenlanders in de wijk te betrekken bij het stadsvernieuwingsproces. Door de Aktiegroep Het Oude Westen wordt op dat vlak een aktief beleid gevoerd.

De geschatste ontwikkelingen werden uitvoerig besproken in de werkgroep migranten.

Uitgangspunt daarbij is, dat niet te verwachten is dat het aantal migranten in oude wijken de komende tijd zal afnemen en dat de rechten van de aanwezige migranten moeten worden verdedigd.

Gegeven is verder dat niet alle migranten in de komende tijd gehuisvest zullen kunnen worden in voornamelijk de oude wijken, gezien het afnemende aantal woningen ten gevolge van de stadsvernieuwing en de verwachte toename van het aantal migranten in de komende tien jaar ten gevolge van met name gezinshereniging. Via een gericht aanbod van woningen in naoorlogse wijken moeten de keuzemogelijkheden voor migranten op de woningmarkt worden vergroot en moet het verschijnsel van de zogenaamde 'saneringsnomaden' worden tegengegaan.

Voor zover het gemeentelijke 'spreidingsbeleid' daarop is gericht, verdient het steun. Het I.O.R. heeft dan ook niet deelgenomen aan acties waarin dit beleid in haar geheel wordt verworpen.

Ten aanzien van de zogenaamde 'gebundelde dekoncentratie' en de voorzieningen voor migranten in naoorlogse wijken moet serieus overleg plaats vinden met organisaties van migranten, die daarin een zware stem moeten hebben.

OVERLEG BEWONERSORGANISATIES EN PLATFORM BUITENLANDERS

Een belangrijke ontwikkeling was het tot stand komen van een georganiseerd overleg tussen bewonersorganisaties en het in 1980 gevormde Platform Buitenlanders. Dit platform is een samenwerkingsverband van demokratiese belangenorganisaties van buitenlanders. Dit overleg wordt ondersteund door het opbouwwerk van het I.O.R. en van de Stichting Hulp aan Buitenlandse Werknemers.

In een aantal wijken bestonden al langer contacten tussen bewonersorganisaties en organisaties buitenlanders. In het algemeen ontwikkelden beide zich echter in gescheiden circuits.

Uitgangspunt van het overleg is dat, ondanks verschillen in opvattingen die op een aantal punten bestaan, moet worden gestreefd naar samenwerking op gemeenschappelijke punten.

Voorwaarde daarvoor is informatie-uitwisseling over

werkwijze en doeleinden van de organisaties en gezamenlijke meningsvorming over huisvesting en voorzieningen. Ten aanzien van de **huisvesting** werd een aantal gezamenlijke uitgangspunten geformuleerd.

- a) Voorop staat een gezamenlijke strijd voor goede en betaalbare woningen
- b) Tweede punt betreft de woonruimteverdeling. Deze wordt nog grotendeels overgelaten aan het vrije spel van maatschappelijke krachten. Het resultaat daarvan is dat een groot deel van de woningmarkt feitelijk een gesloten gebied is voor grote groepen bewoners, zowel migranten als Nederlanders uit oude wijken.
Hierdoor zijn met name migranten aangewezen op de oude wijken en is hun huisvestingssituatie over het algemeen slecht. 'Spreidingsbeleid' moet inhouden dat het korporatiebezit wordt opengebroken en dat bewoners van oude wijken – migranten en Nederlanders – die dat wensen de mogelijkheid wordt geboden zich te vestigen in woningen van korporaties in de naoorlogse wijken.
- c) Wat stadsvernieuwingssgebieden betreft moet er worden vastgehouden aan het uitgangspunt van 'bouwen voor de buurt'. Daarbij moet echter rekening worden gehouden met de veranderde bevolkings samenstelling in de oude wijken: bouwen voor de buurt is in principe 'bouwen voor de huidige bevolking'. Het beleid van de projectgroep moet daarop worden afgestemd. De voortgang van de stadsvernieuwing zal (onder andere) daarvan afhankelijk zijn op langere termijn.

Nodig is:

- een zodanige werkwijze bij inschrijving dat alle mogelijke gegadigden worden bereikt
- het treffen van voorzieningen (begeleiding, organisatie, tolken e.d.) die het mogelijk maken migranten die dit wensen, te betrekken bij het werk van de projectgroep.

Belangrijk punt in de zich ontwikkelende samenwerking is dat wordt tegengegaan dat problemen, die voortvloeien uit de slechte huisvestingssituatie en voorzieningen, worden afgewenteld op buitenlanders. Waakzaamheid is geboden ten aanzien van racistiese groepjes, die politieke munt willen slaan

uit spanningen tussen verschillende bevolkingsgroepen.

OPBOUWWERK

Belangrijkste bijdrage die het opbouwwerk levert aan de verbetering van de positie van migranten ligt in een verbetering van de verstandhouding tussen verschillende bevolkingsgroepen in de wijk door een inbreng in de meningsvorming binnen de bewonersorganisatie. Richtinggevend daarbij is dat migranten dezelfde rechten hebben als de overige wijkbewoners.

Daarnaast wijst de ervaring uit dat konkrete dienstverlening een goede ingang vormt. Buurtwinkels vervullen op dit vlak een belangrijke functie. Een ander punt is het onderwijs. Meer dan het andere gebeuren in de wijk wordt dit door veel migranten gezien als een konkreet belang, waarvoor zij zich als ouders in willen zetten.

Ten aanzien van de stadsvernieuwing vormt de eerste prioriteit een verbetering van de voorlichting (inschrijving, huursubsidie e.a.), aan te pakken in nauwe samenwerking met de projectgroepen.

De opbouwwerker is er vanuit zijn positie in eerste instantie op gericht, migranten te betrekken bij de activiteiten van de bewonersorganisatie en om daarvoor de voorwaarden te scheppen. Daartoe zijn de mogelijkheden van het opbouwwerk van het I.O.R., gezien de setting van waaruit wordt gewerkt en de aanwezige mankracht, voorhands beperkt.

Daarnaast is opbouwwerk-ondersteuning nodig van zelforganisatie van buitenlanders. Vanuit welk kader dat het beste kan plaatsvinden is voor het I.O.R. voorlopig nog een open vraag, die beantwoord zal moeten worden in overleg met organisaties van buitenlanders, clubs en buurthuizen en het opbouwwerk van de Stichting Hulp aan Buitenlandse Werknemers.

In 1980 wordt door de gemeente een project gestart ten behoeve van de 'tweede generatie migranten'. In het kader daarvan werden zogenaamde 'migrantenwerkers' aangesteld en ondergebracht bij buurt- en klubhuizen. In enkele wijken werd deze functie ingevuld als opbouwwerkfunktie, gericht op een bredere aanpak, vanuit de bewonersorganisatie met het voorstel tot aanhaking bij het I.O.R.

In een diskussie daarover in het Algemeen Bestuur werd vastgesteld dat:

- feitelijke belangentegenstellingen niet kunnen worden genegeerd, wat meebrengt dat beroepsmatige ondersteuning is gewenst voor zowel bewonersorganisaties als voor zelforganisaties van buitenlanders en aktiegroepen, die zich inzetten voor de verbetering van de positie van buitenlanders
- een belangrijk criterium voor beroepsmatige ondersteuning van bewonersorganisaties op dit terrein is de beleidsbepaling ten aanzien van de relatie tussen Nederlanders en buitenlanders en het afwijzen van achterstelling van buitenlanders.

Op basis van deze uitgangspunten ging het Algemeen Bestuur akkoord met een mogelijke aanstelling van de aangevraagde opbouwworkers bij het I.O.R.

Overleg daarover met de wethouder van Sociale Zaken en Bijzondere Groepen leidde nog niet tot resultaat.

aanstelling van beroepskrachten ingediend bij de gemeente. Vervolgens kwam een overleg tot stand met het I.O.R. Aangezien het opbouwwerkfunkties betreft lag onderbrenging bij het I.O.R. het meest voor de hand. Overleg met de gemeente leidde tot een positief ambtelijk advies met het voorstel tot aanstelling van twee opbouwworkers voor het project in 1981, gevolgd door nogmaals twee formatieplaatsen in 1982 en 1983.

In het advies werd het volgende overwogen:
'In belangrijke mate bepalen de woon- en leefsituatie van de buurt, waarin de kinderen opgroeien, het samenspel tussen school en milieu; ook de houding van de bevolking ten opzichte van het onderwijs is door die verhouding in belangrijke mate bepalend. Een goede afstemming tussen onderwijs en milieu lijkt in achterstandssituaties op zijn minst voorwaardelijk.'

De invalshoek, van waaruit bij de voorliggende verzoeken wordt gedacht, ligt niet in de onderwijsfeer. Men gaat bij het aanpakken van het probleem niet uit van het onderwijskundig aspect; men wil meer dan alleen het bevestigen van een achterstandsdiagnose, waarbij via inhaalprogramma's wordt bijgespikkeld tot het gewenste nivo van de afstandelijke toeschouwer. Alle projecten kiezen zeer bewust voor beïnvloeding van de milieu-omstandigheden via de ouders van schoolgaande kinderen. De school wordt vanuit de buurt benaderd. Het onderwijsopbouwwerk poogt meer dan slechts een brug te zijn tussen school en ouders: het motiveert en begeleidt ouders in hun relaties tot de school.

Een bewuste keuze dus voor kontaktlegging, relatie-opbouw, motivering en aktivering van ouders. Voor workers die zo beginnen en doorgaan betekent dat, dat men aan het eind weer alleen staat, en terecht.

In Rotterdam gaat het vooralsnog om zes kleinschalige en overzichtelijke buurtprojekten. Er is een brede achterban van ouders en buurtbewoners, die streeft naar een vorm van samenwerking tussen onderwijs en welzijnswerk.

Bovendien brengt de thematiek van school en milieu de werksorten van het welzijnswerk in contact met renovatie, speelgelegenheid, verkeer en onderwijsvernieuwing.

Omdat de middelen, die vanuit de Rijksoverheid worden verstrekt, al gaan naar stimuleringsscholen, naar projecten als S.A.D. en O.S.M., lijkt een structurele bema-

3.4. WERKGROEP ONDERWIJS

De werkgroep onderwijs heeft zich in 1980 bijverd voor de aanstelling van opbouwworkers voor opbouwwerkprojecten gericht op de relatie buurtouders-school.

Door enkele bewonersorganisaties (Aktiegroep Het Oude Westen, Wijkorgaan Delfshaven) wordt al langer op dit terrein gewerkt. Daarnaast ontstonden in een aantal wijken onderwijsgroepen, verenigd in de projectgroep 'Onderwijs in oude wijken'. Voor de periode 1976-1979 werd door de Stichting Wending subsidie verleend voor de aanstelling van een beroepskracht ter ondersteuning van de onderwijsgroepen in Bospolder/Tussendijken, Crooswijk en Katendrecht.

Deze groepen zetten zich in voor uiteenlopende zaken zoals nieuwbouw- en renovatieplannen, speelruimte en verkeersveiligheid, huiswerkbegeleiding en kursussen 'ouders op herhaling', voorlichting over onderwijs, ouderparticipatie en verbetering van de contacten tussen scholen en de buurt.

De financiering van het project had een tijdelijk karakter en was bedoeld als startsubsidie.

Door de betrokken groepen werden aanvragen voor

dering van de problematiek, zoals die voorligt alleen maar zinvol.'

Tot zover het ambtelijk advies. Door de raadskommissie voor Onderwijs, Jeugdzaken en Vormingswerk werd f 120.000 opgenomen in de prioriteiten van de meerjarenbegroting. Deze post sneuvelde echter bij de begrotingsbehandeling in de raad.

Een onderzoek naar de mogelijkheden om het project te financieren vanuit de ekstra middelen door het Ministerie van Onderwijs ter beschikking gesteld voor stimuleringskrachten, leidde niet tot resultaat. De onderwijs-stimuleringsprogramma's werken vanuit de school: het creëren van een experimentele situatie waarin een deel van de middelen wordt aangewend voor het werken vanuit de buurt bleek niet mogelijk. De desbetreffende aanvragen zijn opnieuw ingediend voor 1982.

3.5. WERKGROEP WELZIJNSPLANNING

De term 'welzijnsplanning' behoort inmiddels tot het vaste jargon. Het gaat primair om een politiekbestuurlijke operatie waarbij beslissingsbevoegdheden ten aanzien van een aantal voorzieningen (gezondheidszorg en onderwijs uitgezonderd) worden overgeheveld van de rijksoverheid naar de gemeenten. Rotterdam gaat op dit gebied voorop.

In het Rotterdamse beleid wordt benadrukt dat het in het welzijnsbeleid gaat om politieke beslissingen. Eerst verantwoordelijke voor planning en koördinatie is het gemeentebestuur. Daarmee wordt de plaats van het partikulier initiatief afgabakend: de instellingen zijn eerst verantwoordelijk voor de uitvoering.

Ten aanzien van wijkgebonden voorzieningen werd de planningsbevoegdheid overgedragen aan 'wijkwelzijns-groepen', die in een deel van de stad werden gevormd, parallel aan de invoering van deelgemeenten.

Deze bestuurlijke decentralisatie wordt ingegeven door overwegingen van doelmatig bestuur (het leggen van beslissingsbevoegdheden op nivo's waarop het meeste overzicht bestaat over de desbetreffende zaken) en van demokratisering.

Het I.O.R. heeft zich steeds op het standpunt gesteld dat de wijkwelzijnsplanning primair een bestuurlijke aangelegenheid is, waarvoor de verantwoordelijkheid berust bij gemeentebestuur en de ambtelijke wijkwelzijnskoördinatoren. Deelname in wijkwelzijns-groepen door het opbouwwerk vindt plaats vanuit de positie van belanghebbende: het opbouwwerk valt onder de wijkwelzijnsplanning. Daarnaast ondersteunt het opbouwwerk, als daarvoor voldoende basis is, aanvragen van bewonersgroepen, die ijveren voor bepaalde voorzieningen.

Punt van kritiek is het sterk bestuurlijke karakter van de wijkwelzijnsplanning, dat leidt tot een overmaat van procedure- en regelzaken.

In 1980 kwam het gemeentebestuur met een voorstel voor een andere aanpak van de wijkwelzijnsplanning in wijken waar daarmee nog niet was gestart. Door gebrek aan financiële middelen werd (voorhands) afgewezen van het instellen van wijkwelzijns-groepen in die wijken. De plannen worden ambtelijk opgesteld, de beslissingsbevoegdheid ligt bij het gemeentebestuur en t.a.v. de inspraak wordt aangesloten bij in de wijk aanwezige organisatiekaders.

Deze opzet biedt naar de mening van het I.O.R., uit een oogpunt van participatie, meer perspektief dan het systeem van wijkwelzijns-groepen. Het biedt ruimte voor initiatieven, die reeds in enkele wijken op dit terrein door bewonersorganisaties zijn ondernomen (Delfshaven, Crooswijk). In een overleg van I.O.R. en bewonersorganisaties uit de desbetreffende wijken werden de ervaringen in Delfshaven en Crooswijk en de mogelijkheden van de voorgestelde opzet besproken. Door de bewonersorganisaties werd het initiatief genomen tot overleg met instellingen in de wijk om gezamenlijk te komen tot de opstelling van een eigen wijkwelzijnsplan, waarin de belangrijkste knelpunten ten aanzien van voorzieningen op een rij worden gezet. Met de betrokken ambtenaren zijn afspraken gemaakt over een taakverdeling. Door het opbouwwerk wordt een actieve rol gespeeld in dit proces. De plannen die worden gemaakt hebben het karakter van een actieplan; prioriteitsstelling wordt voorhands in de meeste wijken afgewezen.

De werkgroep 'welzijnsplanning' heeft zich verder verdiept in de achtergronden van de wijkwelzijns-

planning en de daarmee samenhangende bestuurlijke decentralisatie in Rotterdam. Op dit terrein wordt een studieprogramma ontwikkeld.

4. STEDELIJKE ONDERSTEUNING

In het kader van de verzelfstandiging van het I.O.R. werd, als georganiseerde achterban van het Algemeen Bestuur, de Algemene Vergadering van Bewonersorganisaties van het I.O.R. gevormd (zie verder 6.). De Algemene Vergadering fungeert als platform voor meningsvorming ten aanzien van het opbouwwerk en zaken die daarmee verband houden zoals welzijnsplanning, deelraden e.d.

Daarnaast bestaan sinds lang verschillende overleggen van bewonersorganisaties die onafhankelijk zijn van het I.O.R. en die zich richten op gezamenlijke actie ten aanzien van stadsvernieuwing, volkshuisvesting en huuren.

In 1979 werd besloten dat binnen het stedelijk bureau van het I.O.R. tijd vrijgemaakt zou worden voor ondersteuning van deze overlegvormen en dat de servicefunctie van het I.O.R. op dit terrein moet worden verstrekt.

Het resultaat van de diskussies over dit voorstel was: een besluit tot één Rotterdams Overleg Bewonersorganisaties (R.O.B.). Dit overleg werd gevormd door: het Tweede-Ringsoverleg, het overleg (vervangende) nieuwbouw, het renovatie-overleg en het overleg woonlastenakties.

De gewenste samenhang tussen de vier overleggroepen werd gekoördineerd door de 'koördinatiegroep'. Deze groep werd verder verantwoordelijk voor de voorbereiding van de eens per maand te houden stedelijke vergaderingen (eerste maandag van de maand, 25 tot 30 wijken) en voor een maandelijks uit te geven stedelijke krant, de 'Maaskrant'.

De 'stedelijke funktionaris' draaide mee in het overleg woonlastenakties, de koördinatiegroep en in de productie van de Maaskrant.

In april '80 werd een scholingscyclus gehouden over de nieuwe huurprijzenwet en het volkshuisvestingsbeleid (vier avonden, bij elkaar circa 400 bezoekers).

Algemene informatie op het gebied van huurwesties e.d. en het volkshuisvestingsbeleid aan bewonergroepen (o.a. Oud Mathenesse, Ommoord) of op wijkvergaderingen (o.a. Kleiwegkwartier, Afrikaanderwijk) en meer gerichte informatie, vaak via de telefoon aan tal van andere Rotterdamse bewonersorganisaties (hoe zit het met de individuele huursubsidie?, Wie is de baas van de Huurcommissie?, Waar moeten we zijn om...etc.).

Overleg was er ook met de F.N.V. (Rotterdam en landelijk); met de Huurcommissie (over de Huurprijzenwet, gestaakt vanwege groot verschil van mening); met ambtenaren van o.a. de Dienst Volkshuisvesting (over waardering woonomgeving) en Projektkoördinatie Stadsvernieuwing; met het (vrouwen)komité 'bevries de gemeentetarieven en de aardgasprijs'; met de pers (Vrij Nederland, Vakbondskrant en de plaatselijke pers); met het Advokatenkollektief.

Landelijk werden er kontakten onderhouden met (stedelijke) bewonersorganisaties in Amsterdam, Utrecht, Den Haag, Groningen, Delft, Tilburg, Dordrecht, Arnhem, Alkmaar, Eindhoven, Heerlen, Gouda, Leiden, Schiedam, Vlaardingen, Breda.

4.1. ONDERSTEUNING ROTTERDAMS OVERLEG BEWONERSORGANISATIES (R.O.B.)

Begin 1980 bestond er in Rotterdam op stedelijk niveau een aantal overlegvormen tussen bewonersorganisaties: het OSOW (Overleg Stadsvernieuwing Oude Wijken), opgesplitst in het overleg vervangende nieuwbouw en het renovatie-overleg; het stedelijke sekretariaat huurakties; het Tweede-Ringsoverleg; diverse minder geregelde samenwerkingsvormen (wijkraden, spekulatie e.d.).

Een van de eerste activiteiten van de stafmedewerker stedelijke ondersteuning bestond uit het maken van een organisatie-voorstel teneinde de stedelijke samenwerking beter te laten funktioneren.

5. OVERLEG OPBOUWWERK EN BUURTWERK

Bij de beraadslaging over de verzelfstandiging van het I.O.R. werd door de gemeenteraad in december 1979 een motie aangenomen met de volgende inhoud:

'Overwegende dat:

- het buurtopbouwwerk van het klub- en buurthuiswerk en het opbouwwerk van het I.O.R. raakvlakken vertonen,
- integratie van dit type uitvoerend werk dan ook wenselijk lijkt,
- dit echter op korte termijn niet realiseerbaar is en derhalve het instellen van een zelfstandige stichting voor het opbouwwerk niet in de weg mag staan,
- de relatie met het klub- en buurthuiswerk bijzondere aandacht verdient;
- het opbouwwerk binnen het systeem van de welzijnsplanning valt,

stemt in met de onderbrenging van het opbouwwerk in een zelfstandige stichting en nodigt het kollege uit na twee jaar te komen met een evaluatie over de samenwerking tussen opbouwwerk van het I.O.R. en het buurt(opbouw)werk van het klub- en buurthuiswerk.'

De gevraagde evaluatie van de samenwerking moet september 1982 op tafel liggen.

Door I.O.R. en R.S.O.J. (het overleg van koepels van buurt- en klubhuiswerk) werd gezamenlijk een kommissie ingesteld die tot taak heeft 'een betere structurering van samenwerking en samenhang op wijknivo'. Verder wordt in het verlengde daarvan gestreefd naar 'werkafspraken op stedelijk nivo'.

Uitgangspunt is verder dat 'integratie van I.O.R. en R.S.O.J. c.q. van I.O.R. en de verschillende organisaties van klub- en buurthuiswerk niet aan de orde is' overeenkomstig de bovenstaande motie. Doel van het werk van de kommissie is materiaal te leveren voor de gevraagde evaluatie van het kollege.

Uitgangspunt van de kommissie is **dat samenwerking tussen opbouwwerk en buurtwerk wenselijk is.**

Beide werksoorten richten zich op de organisatie van mensen rond problemen in de woon- en leefsituatie in de wijk. Het is niet in het belang van de wijkbewoners

als daarbij langs elkaar heen wordt gewerkt. Gestreefd moet worden naar een overleg dat werkafspraken en een taakverdeling mogelijk maakt tussen opbouwwerk en buurtwerk.

De noodzaak van samenwerking klemt te meer gezien de verwachting dat de komende jaren de uitbreiding van beroepskrachten ter ondersteuning van bewonersorganisatie en bewonergroepen niet sterk zal toenemen. Daarnaast zal in toenemende mate vanuit de welzijnsplanning de vraag worden opgeworpen naar de samenhang en samenwerking tussen instellingen en werksoorten.

Afspraken over samenwerking/taakverdeling tussen opbouwwerk en buurtwerk is verder vanuit bewonersorganisaties gezien van belang, omdat daarmee bij de klub- en buurthuizen de vraag op tafel gelegd kan worden naar het beleid dat wordt gevoerd ten aanzien van het buurtwerk; is daarvoor tijd en mankracht in het programma opgenomen, hoe vindt besluitvorming daarover plaats.

De opzet die de kommissie voor ogen staat is simpel:

- opzetten (begeleiden en beschrijven) van gestructureerde samenwerkingsprojecten in vier wijken, in de periode september-juni '81/'82.
Dat wil zeggen het instellen met betrokkenen van een vast overleg opbouwwerk-buurtwerk in de wijk, afstemming van taken in het werkprogramma 81/82 en periodiek geformaliseerd overleg als voortgang en bewaking;
- tijdens dit proces zal een aantal belemmerende factoren naar voren komen; dat wordt gesignaleerd en geïnventariseerd, oplossingen zullen door betrokkenen en kommissie worden gezocht, ervaringen en resterende problemen worden vermeld in het eindverslag;
- aanvullend wordt – na onderzoek – een overzicht gegeven van de samenwerking in de overige wijken.

6. ALGEMENE VERGADERING EN ALGEMEEN BESTUUR

NIEUWE BESTUURSSTRUCTUUR

Met het in zicht komen van de Stichting voor opbouwwerk werd het overleg gestart over de nieuwe bestuursstructuur. Vanaf eind 1979 vonden daarover drie bijeenkomsten van de gezamenlijke bewonersorganisaties waarmee door het opbouwwerk wordt samengewerkt, plaats. Deze leidden tot de volgende structuur.

Beleidsbepalende instantie is het Algemeen Bestuur, samengesteld uit vertegenwoordigers van bewonersorganisaties, waarmee door het opbouwwerk wordt samengewerkt, (8 tot 12 zetels) aangevuld met 2 tot 3 vertegenwoordigers van het personeel en 3 tot 6 zetels namens stedelijke maatschappelijke verbanden, bewonersorganisaties die (nog) geen opbouwwerker hebben, of op persoonlijke titel. Het Algemeen Bestuur bestaat dus uit maximaal 21 en tenminste 13 personen. Door middel van een rooster van aftreden wordt gerekend dat bewonersorganisaties bij toerbeurt deel uitmaken van het bestuur.

Benoeming van bestuursleden vindt plaats door de Algemene Vergadering van Bewonersorganisaties van het I.O.R., die de georganiseerde achterban vormt van het bestuur en waarvan alle bewonersorganisaties, waarmee door het opbouwwerk wordt samengewerkt, lid zijn. De overige bewonersorganisaties kunnen desgewenst toetreden.

De Algemene Vergadering komt tenminste tweemaal per jaar bijeen om de grote lijn van de werkzaamheden van het opbouwwerk te bespreken. Deze structuur werd vastgelegd in statuten en huishoudelijk reglement voor de Stichting.

Met de vorming van de Algemene Vergadering hield het 'Initiatief Komité Behoud Opbouwwerk' op te bestaan. Dit komité zette zich tijdens de reorganisatie in voor het behoud van onafhankelijk opbouwwerk in Rotterdam.

Tijdens een borrel ter gelegenheid van het tot stand komen van de stichting werd dank betuigd aan een aantal aktieve leden van het komité: Gijs van Wijk, mevrouw A. Luijendijk (Crooswijk), Ton Stevenaart,

Piet Wolters (Bospolder/Tussendijken), Niels van der Stel (Hillesluis), Fieke van Straaten (Ommoord), Martin v.d. Heuvel (Hoogvliet) en de leden die in de daarop volgende jaren deel uitmaakten van het interim-bestuur: Cor Kooren, Lou de Regt, Hennie van Gils, Karel van Wely, Cor van der Vlies en Gerard Vos.

Zij leverden een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van het opbouwwerk. Daarnaast moet ook de heer D. Lissenburg, voorzitter van de Raad voor het Maatschappelijk Welzijn worden genoemd die ruimte liet en claimde voor een organisatie-ontwikkeling van het opbouwwerk die overeenkomt met haar doelstellingen.

Naast de bestuursstructuur vormden belangrijke punten van diskussie in de Algemene Vergadering de opzet van de welzijnsplanning (vgl. 3.4) en de ontwikkelingen ten aanzien van de deelgemeentes (zie verder).

ALGEMEEN BESTUUR

Belangrijke taak van het Algemeen Bestuur in 1980 was, naast het doen van voorstellen ten aanzien van nieuwe bestuursstructuur, het afronden van het overleg met de gemeente over de verzelfstandiging. Daarvoor werd een zogenaamde 'koördinatie-komissie' gevormd uit medewerkers van het I.O.R. en diverse ambtenaren van gemeentelijke afdelingen, die voorstellen uitwerkte ten aanzien van arbeidsvoorraarden, het overleg opbouwwerk en buurtwerk en de relatie Stichting I.O.R. en gemeentebestuur.

Wat het laatste betreft werd in het eindverslag van de kommissie het volgende geformuleerd: 'Naast het systeem van wijkwelzijnsplanning en het nog te ontwikkelen systeem van stedelijke welzijnsplanning worden door de gemeente geen nadere voorwaarden gesteld ten aanzien van de beleidsbepaling van het opbouwwerk'.

Knelpunt in de afronding was de financiering van de meerkosten, die het onderbrengen van het opbouwwerk in een stichting met zich meebrengt. Deze meerkosten ontstaan door verschillen in salarisoringsvorm tussen de CAO-Welzijn en ambtelijke rechtspositie. In de CAO liggen de aanvangssalarissen hoger en de eindsalarissen lager dan bij de ambtelijke inschaling. Bo-

vendien zijn de bruto-salariskosten bij de CAO-Welzijn aanzienlijk hoger. Bij de opbouw van de personeelsformatie van het I.O.R. betekende toepassing van de CAO naar berekening van het I.O.R. meer Kosten ad f 360.000. De gemeente stond op het standpunt dat financiering daarvan, naast een ekstra krediet van f 196.000, gevonden moest worden in vakaturegelden, met als uitgangspunt dat daarvoor 10% van de begroting beschikbaar is. Protesten van I.O.R.-zijde werden van de hand gewezen.

Met de toezegging van de gemeente dat de mogelijkheid van overleg in het kader van de begrotingsonderhandeling open blijft in het geval de voorgestelde financiering van de meer Kosten zou spaak lopen, werd uiteindelijk overeenstemming bereikt.

Het Algemeen Bestuur heeft zich verder ingezet voor de uitbreiding van het formatiebestand door aanstelling van opbouwwerkers in de wijken, waar geen opbouwwerker werkzaam is, en reeds jaren aanvragen om een opbouwwerker worden gedaan.

Sinds 1976 vond geen uitbreiding plaats van de personeelsformatie van het I.O.R., met als gevolg dat het aantal aanvragen is opgelopen tot 16.

Na een positief advies van de Raadscommissie voor Wikaangelegenheden werden bij de begrotingsbehandeling voor 1981 twee ekstra formatieplaatsen opgenomen voor opbouwwerk in de meerjarenbegroting bestemd voor Oud Mathenesse/Witte Dorp (1982) en Oude Noorden (tweede opbouwwerker 1983).

DEELRADEN

Een ander belangrijk punt, waarmee het Algemeen Bestuur zich heeft bezig gehouden, is de 'diskussienota betreffende de bestuurlijke decentralisatie in Rotterdam', die in november 1980 werd uitgebracht aan het gemeentebestuur. De diskussie koncentreerde zich op voorstellen in de nota tot ondersteuning van de wijkorganen door aanstelling van zogenaamde ambtelijke 'wijkmedewerkers'. Een punt dat het meest direct de aktiviteiten en het beleid van het I.O.R. raakt. Voor het overige beperkte de reactie van het I.O.R. zich tot de formulering van enkele algemene uitgangspunten die een vertrekpunt kunnen vormen bij de meningsvorming binnen de bewonersorganisaties.

Daarbij werden de volgende stellingen geformuleerd:

- **de deelraden fungeren in de praktijk als bestuurlijke administratieve organen**

Bij de invoering van de deelraden spelen twee uiteenlopende elementen een rol, enerzijds doelmatigheid en beheersing (het onlasten van centrale bestuursorganen van zaken waar op lager nivo meer overzicht over en betere kommunikatiemogelijkheden voor bestaan, gekombineerd met kanaliseren van aktiegroepen/bewonersinitiatieven via parlementaire organen), anderzijds vergroting van participatie en politisering van het bestuur.

In de praktijk heeft het eerste de overhand. In de nota wordt daar ook op gewezen, zonder dat wordt ingegaan op de bestuurlijke en politieke achtergronden daarvan: sterke deelraden zouden een uitholling van het centrale stadsbestuur betekenen; politieke partijen funktioneren nauwelijks op wijknivo.

De projektorganisatie stadsvernieuwing biedt in de praktijk wel mogelijkheden voor vergroting van zeggenschap van bewoners over hun direkte woon- en leefomstandigheden.

Vooral in stadsvernieuwingengebieden kunnen deelraden een hindernis vormen. Het zogenaamde 'Charloise model' biedt geen soelaas omdat het alleen een informele afspraak is met betrekking tot bemoeienissen van de deelraad met de stadsvernieuwing.

- **een bewonersorganisatie of wijkorgaan is niet minder demokraties dan een deelraad; dat is minder afhankelijk van de samenstelling van de werkwijze**

Het voorstel in de nota om voorlopig geen deelraden in te voeren in de oude stadswijken is toe te juichen. In de argumentatie ('opeenhoping van problemen die centraal bestuur vraagt') wordt om het kernpunt heengelopen, namelijk de erkenning dat bewonersorganisaties een niet minder demokratiese en ook vanuit het oogpunt van bewoners niet minder doelmatige vorm van 'decentralisatie' vormen dan deelraden.

Bewonersinvloed op de direkte woon- en leefomstandigheden hoeft niet de vorm te hebben van het delegeren van bestuursbevoegdheden; door bewonersorganisaties worden dergelijke bevoegdheden niet nagestreefd.

Ook op andere terreinen dan stadsvernieuwing kan

worden gedacht aan dekconcentratie van ambtelijke diensten.

ONDERSTEUNING VAN WIJKORGAN

Het voorstel voor de plaatsing van ambtelijke wijkmedewerkers bij wijkorganen is een vervolg op het eerdere voorstel tot aanstelling van 'ambtelijke voorposten' (1978).

In elk gebied, dat in de toekomst een deelgemeente zou vormen, zouden volgens deze plannen ambtelijke voorposten worden ingesteld, geleid door een ambtelijk sekretaris die de contacten met de gemeentelijke diensten zou koördineren en zou optreden als sekretaris van alle wijkorganen in het desbetreffende gebied. Dit voorstel en verschillende varianten daarop werden door de meeste bewonersorganisaties afgewezen. Belangrijke overweging daarbij was dat de voorgestelde funktionaris werd gezien als wegbereider van een deelraad. Daarnaast werd een onafhankelijke positie van de aan te stellen funktionarissen ten opzichte van het gemeentebestuur gevraagd.

In het huidige voorstel ligt het aksent in de taakstelling, zoals is aangegeven in de nota, op het terrein van 'participatiebevordering op wijknivo'.

Met de aanstelling van ambtelijke wijkmedewerkers bij bewonersorganisaties wordt echter aan noodzakelijke voorwaarden voor participatiebevordering niet voldaan.

- het stationeren van ambtelijke medewerkers bij wijkorganen op de voorgestelde wijze tast het onafhankelijke karakter van bewonersorganisaties aan. Regelingen met betrekking tot aanstellingsprocedere en werkprogramma, waarbij aan bewonersorganisaties op die punten invloed wordt toegekend, doen niets af aan het gegeven dat de betrokken funktionaris rapporteert aan de Wethouder van Wikaangelegenheden.
- de onafhankelijkheid (ten opzichte van Wikaangelegenheden) van beroepsmatige ondersteuning van bewonersorganisaties was precies het punt waarover het in de jarenlange diskussie over de verzelfstandiging van het Instituut Opbouwwerk ging. Daartoe werd door het gemeentebestuur besloten. Het voorstel van aanstelling van ambtelijke wijkmedewerkers, te stationeren bij wijkorganen, staat daar haaks op.

Het bovenstaande leidt tot de conclusie dat een duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen ambtenaren van Wikaangelegenheden die een bestuurlijke functie vervullen en beroepsmatige ondersteuning van bewonersorganisaties.

Om te voorzien in informatieverschaffing en contacten met het gemeentebestuur op terreinen en waarin dat nog niet op andere wijze is geregeld (stadsvernieuwing, welzijnsplanning), kan worden volstaan met wijkconsulenten.

Tot zover de reactie van het I.O.R. op de nota bestuurlijke decentralisatie. Door de desbetreffende bewonersorganisaties werd een inventarisatie gemaakt van de gewenste ondersteuning (administratieve assistentie, eksterne deskundigen, opbouwwerk).

BESTUURSSAMENSTELLING

Ten gevolge van de in het voorgaande beschreven interne bestuursstructuur veranderde de samenstelling van het Algemeen Bestuur in 1980 sterk.

Gerard Vos, die vele jaren sekretaris was van het bestuur, trad af onder dankzegging voor het vele werk dat door hem werd verricht.

Ook Lou de Regt, lange tijd een van de drijvende krachten binnen het I.O.R., gaf zijn bestuurszetel op na vele jaren aktief bestuurslidmaatschap. In die tijd heeft het I.O.R. kunnen profiteren van zijn krities oog voor pretenties, die niet door praktijk worden gerechtvaardigd.

In 1980 werd binnen de nieuwe bestuursstructuur een groot aantal bestuursleden benoemd op voordracht van bewonersorganisaties.

De samenstelling van het nieuwe bestuur is opgenomen onder 10.

7. STEDELIJK BUREO

Binnen het stedelijk bureau wordt gewerkt met de volgende taakverdeling:

Algemeene koördinatie en beleidsontwikkeling (Anne van Veenen),
Personelszaken en organisatie-ontwikkeling (Jan Vaessen),

Werkbegeleiding en methodiek-ontwikkeling (Rob Rappmund),
Stedelijke ondersteuning (Roel van Veldhuizen),
Sekretariaat, financiën en beheer (Peter van der Neut).
Daarnaast fungeert een uitvoerend sekretariaat, bestaande uit Adri Kluwen, Loes van Dongen, Eline Hahn en Ruud Platenburg.
Het betreft hier deels part-time functies, met een totaal formatie-bestand van drie plaatsen.

De aangegeven taakverdeling binnen het stedelijk bureau is een globale. Een strikte specialisatie wordt niet nagestreefd en de verschillende stafmedewerkers verrichten ook taken buiten het terrein waarvoor zij eerst-verantwoordelijk zijn.

De tijdsbesteding van de aanwezige stafbezetting over de verschillende hoofdterreinen (het sekretariaat niet meegerekend) levert het volgende plaatje op:

koördinatie en beheer (inkl. personeelszaken)	30%
werkbegeleiding en methodiek-ontwikkeling.....	25%
beleidsontwikkeling	20%
stedelijke ondersteuning.....	15%
studie (bijhouden van ontwikkelingen en literatuur	10%

Deze gegevens die ontleend zijn aan het werkplan van het bureau 1980-1981, geven een indikatie van de verdeling van beschikbare tijd.

Ervaring wijst uit dat de benodigde tijd voor de voorwaardenscheppende taken, die voortvloeien uit de werkgeversfunctie van het I.O.R. ('koördinatie en beheer'), meer is dan in dit plaatje is weergegeven.

8. EXTERNE KONTAKTEN

Naast contacten met een aantal Werkplaatsen Opbouwwerk en het Nederlands Instituut voor Maatschappelijke Opbouw (N.I.M.O.), nam het I.O.R. deel in de voorbereidingsgroep voor het 'Platform Opbouwwerk', opgezet als landelijk steunpunt voor opbouwwerk.

Ten aanzien van onderzoek worden contacten onderhouden met de 'Verzamelplaats onderzoek', een overleg van universitaire onderzoekers en op-

bouwwerk. In dit verband moet ook het overleg worden genoemd met de Werkgroep Sociologie van de Hulpverlening van de V.U. Amsterdam naar aanleiding van een onderzoek over de ontwikkeling van het opbouwwerk. Belangrijke gebeurtenis, in de verdere ontwikkeling van relaties tussen uitvoerend opbouwwerk en universiteiten vormde het kongres over 'Opbouwwerk, Methodiek en Emancipatie', dat in 1980 in Utrecht plaatsvond.

Kontakten met Sociale Akademies, waaronder de S.A.R., moeten de komende tijd verder worden uitgebouwd.

Door het I.O.R. wordt verder deelgenomen in het Landelijke Ontwikkelingsproject WAO/AAW, dat is gericht op ondersteuning van zelforganisatie van WAO-ers via een drietal proefprojecten, waaronder Rotterdam. Naar verwachting kan in dit kader in 1981 een ombouwerker worden aangesteld.

Het I.O.R. trad toe tot de zogeheten 'Kamer van Welzijn', het in 1980 gevormde overleg van welzijnsinstellingen in Rotterdam. Deelname ging gepaard met het voorbehoud dat de nadruk van dit overleg moet liggen op inhoudelijke meningsvorming en contacten tussen instellingen die op verwante terreinen werkzaam zijn, maar dat gewaakt dient te worden voor een eventuele ontwikkeling waarin de 'Kamer van Welzijn' een soortgelijke functie gaat vervullen als de Raden voor Overleg en Advies (in Rotterdam de Raad voor het Maatschappelijk Welzijn).

Onder 3.3. werd reeds ingegaan op de contacten met het Platform Buitlanders en het ombouwwerk van de S.H.B.W.

Kontakten met de F.N.V. distrik Zuid-Holland-Zuid verlopen via een gezamenlijk overleg over een onderzoeksopzet ten aanzien van de woonlasten met onderzoekers van het Interuniversitaire Instituut Normen en Waarden te Rotterdam.

9. PERSONEELSONTWIKKELING

In de verslagperiode moesten zes vakatures worden vervuld, in verband met het vertrek van medewerkers

waarvan vijf in de wijken en één bij het sekretariaat van het I.O.R. Aan het eind van het jaar deed zich het unieke feit voor dat alle formatieplaatsen bezet waren.

Het totale formatiebestand bedroeg in 1980 31 plaatsen. Een aantal dat reeds in 1976 was bereikt.

Weliswaar werd de zogenaamde 'vakature Katendrecht' definitief als formatieplaats door de gemeente geschrapt (ondanks verwoede pogingen van I.O.R.-zijde om deze plaats te behouden), maar kon door de verdeeling van een aantal hulpfuncties van de voormalige centrale administratie van de Raad voor het Maatschappelijk Welzijn één plaats aan het sekretariaat van het I.O.R. worden toegevoegd.

Of het getal 31 een magiese werking heeft of veranderen kan, zal afhangen van de komende begrotingsbesteding voor 1982 als de formatieplaats Oud-Mathenesse aan de orde is.

In ieder geval is vooruitlopend op een positieve besluitvorming van de gemeenteraad door het I.O.R. reeds in 1980 een opbouwwerker aangesteld in Oud Mathenesse.

Dit was mogelijk door gebruikmaking van de regeling tewerkstelling gewetensbezwarden militaire dienst. Een overzicht van de personeelssamenstelling in 1980 wordt gegeven onder 10.

In verband met de verzelfstandiging van het I.O.R. per 1 januari 1981 is in het verslagjaar veel aandacht besteed

aan de rechtspositionele konsequenties van deze overgang voor het personeel.

Opbouwwerk ondergebracht in een partikuliere stichting zou voor het personeel van die stichting tot gevolg hebben dat het onderhevig is aan de werkingsfeer van de CAO-Welzijn.

Aan het personeel, dat tijdens de onderhandelingen met de gemeente over de verzelfstandiging reeds bij het I.O.R. werkte en formeel in dienst was bij de Raad voor het Maatschappelijk Welzijn, werd de vrije keuze gelaten voor behoud van de ambtelijke rechtspositie of voor overgang naar de rechtspositie volgens de CAO-Welzijn.

Bij keuze voor behoud van de ambtelijke rechtspositie wordt betrokken door de gemeente gedetacheerd bij de stichting I.O.R.

In een dergelijk geval blijft de verantwoordingsstructuur, zoals die is vastgelegd in de Regeling van de interne organisatie, onverminderd van kracht.

Het resultaat op 31 december 1980 was dat de meeste personeelsleden kozen voor indiensttreding bij de stichting I.O.R. en dus voor een nieuwe rechtspositie. Zes personeelsleden wensten de ambtelijke rechtspositie te behouden.

Bij vertrek van één hunner in de toekomst en behoud van de formatieplaats, zal voor de nieuw aan te stellen medewerker automatisch de CAO-Welzijn van kracht zijn.

10. BESTUURS- EN PERSONEELSOVERZICHT

TOEGETREDEN:

Joop Raadgeep	(19.6.80)	Crooswijk
Gijs Van Wijk	(19.6.80)	Crooswijk
Robert van Gorp	(19.6.80)	Personelsvert.
Cock Heil	(27.11.80)	Charlois
Jo de Haan	(27.11.80)	Vreewijk
Rika Huisman	(27.11.80)	Lombardijen
Agnes Schiks	(27.11.80)	Hillesluis
Jan van Lent	(27.11.80)	Bloemhof
Hans Seip	(27.11.80)	Liskwartier
Rick Andriessen	(27.11.80)	Agniesebuurt
Arend-Jan Hoek	(27.11.80)	Pers.titel
Johan Henderson	(1.1.81)	Personelsvert.

AFGETREDEN:

Frans Jansen	(1.1.80)	Pers.titel
Ingrid Kalkman	(14.8.80)	Lombardijen
Gerard Vos	(27.11.80)	Pers. titel
Lou de Regt	(27.11.80)	Nieuwe Westen
Piet van Koppen	(1.12.80)	Pers. titel
Gijs van Wijk	(31.12.80)	Crooswijk

Samenstelling Bestuur Stichting Instituut Opbouwwerk Rotterdam

Arie van Reij	– voorzitter	Ommoord
Jo de Haan	– sekretaris	Vreewijk
Johan Henderson	– waarn. voorz.	Pers. vert.
Arend-Jan Hoek	– penningmeester	Pers. titel
Peter van der Neut	– uitvoerend sekretaris	

Rick Andriessen	– lid	Agniesebuurt
Robert van Gorp	– lid	Pers. vert.
Cock Heil	– lid	Charlois
Rika Huismans	– lid	Lombardijen
Rob Janssen	– lid	Middelland
Wiebe de Jong	– lid	Oude Westen
Jan van Lent	– lid	Bloemhof
Joop Raadgeep	– lid	Crooswijk
Agnes Schiks	– lid	Hillesluis
Hans Seip	– lid	Liskwartier
Piet Wolters	– lid (per 21.5.81)	Bosp./Tussend.

ORGANISATIE-STRUKTUUR (I.O.R.)

In elke wijk waar een opbouwwerker werkt, worden diens activiteiten besproken in een **verantwoordingskader**. Soms is dat een aparte groep (opbouwcommissie of begeleidingscommissie), soms is die groep ook verantwoordingskader voor meerdere beroepskrachten en soms ook fungert de kern van de bewonersorganisatie als zodanig (stuurgroep, bestuur of koördinatiegroep). Daar worden prioriteiten bepaald, problemen in de werkuitoering aangepakt, konflikten opgelost en verantwoording aan aangelegd middels werkverslagen.

2

Een verantwoordingskader is onderdeel van de centrale bewonersorganisatie in de wijk.

3

De opbouwwerker maakt als medewerker van de stedelijke opbouwwerkorganisatie deel uit van een subteam, waar hij samen met andere opbouwwerkers de vakmatige kanten van zijn werk bespreekt, probeert wat te leren van de ervaringen van z'n collega's. Verder heeft hij een stem in de Personeelsvergadering die uit haar midden de Personnels Overleg Commissie (P.O.C.), een voorloper van de Ondernemingsraad, kiest en deze controleert.

4

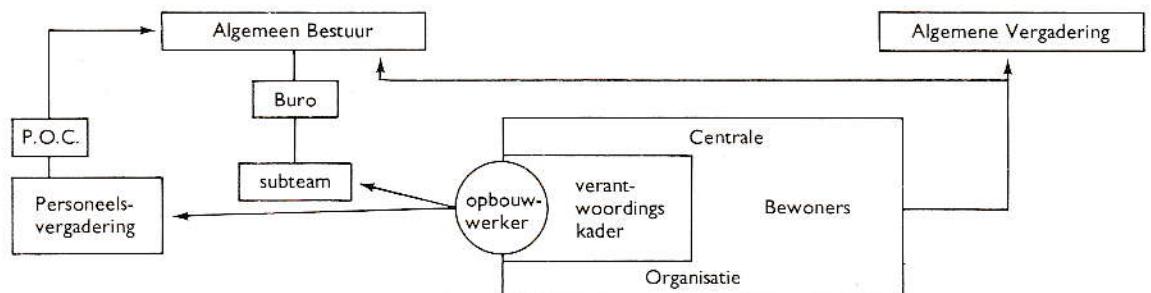
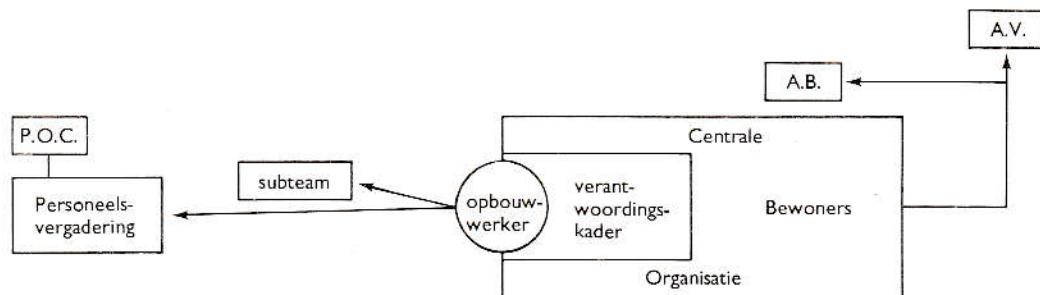
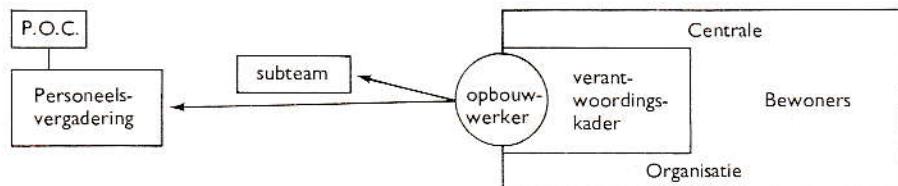
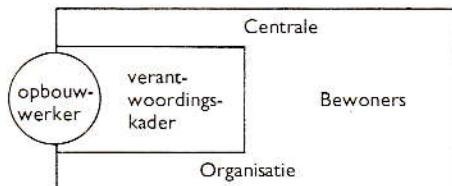
De centrale bewonersorganisatie in de wijk heeft de mogelijkheid (wanneer zij op basis van een rooster aan de beurt is) direct een bestuurslid kandidaat te stellen voor het Algemeen Bestuur van het I.O.R.

Verder is zij automatisch lid van de Algemene Vergadering van Bewonersorganisaties, die de bestuursleden benoemt en het rooster van afritten en benoeming vaststelt.

5

De invloed van de opbouwwerkers op het beleid van het I.O.R. verloopt verder via de subteams naar het bureau dat beleidsvoerend en uitvoerend werk doet voor het bestuur en via het P.O.C. dat zich voornamelijk met arbeidsvoorwaarden bezighoudt en een rechtstreekse lijn heeft naar het bestuur.

Samengevat: Het Algemeen Bestuur is het hoogste gezagsorgaan van de organisatie. Beslissingen van het Bestuur worden beïnvloed door de Algemene Vergadering en rechtstreeks door bewonersorganisaties die in het bestuur zijn vertegenwoordigd. Verder ook door de P.O.C. (ondernemingsraad in spé) vooral wat betreft het arbeidsvoorraadbeleid en door de opbouwwerkers via subteam en bureau. De opbouwwerker wordt in wat hij doet beïnvloed door de bewonersorganisatie waarmee hij samenwerkt via een verantwoordingskader (in verschillende vormen in de diverse wijken) en via het subteam als het gaat om de kwaliteit van zijn werk en in het bureau in de vorm van werkbegeleiding (op aanvraag) of als het gaat om formele richtlijnen en directieven van het bestuur.

B. WERKVELDNOTITIES

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

Werkveldnotities zijn belangrijke informatie voor de arbeidsgroepen en voor de arbeidsplaats.

CROOSWIJK

1. DE WIJK

Crooswijk wordt gewoonlijk ingedeeld in zes delen. Van zuid naar noord zijn dat: Wereldhaven, Alkemadekwartier, Rubroek, Oud Crooswijk West, Oud Crooswijk Oost en Nieuw Crooswijk. Tezamen goed voor bijna 18.000 inwoners.

Alkemadekwartier en Wereldhaven zijn voor het overgrote deel van na de tweede wereldoorlog. Rubroek en Oud Crooswijk West en Oost zijn oude stadsdijken van omstreeks de eeuwwisseling. Nieuw Crooswijk is in deze eeuw gebouwd onder het regiem van de Woningwet. Er wonen veel buitenlanders en voormalige rijksgenoten in Oud Crooswijk: 39% van alle inwoners.

Van het begin van de zeventiger jaren af is een meer genuanceerd stadsvernieuwing beleid van de grond gekomen. Ondanks een aantal gunstige ontwikkelingen, m.n. stadsvernieuwing, gaat de wijk nog steeds achteruit.

Dichtgetimmerde woningen en open gaten zijn het visuele bewijs. De verouderde bevolkingssamenstelling houdt nog eens extra druk op de ketel.

De prioriteit voor alle aktieve mensen ligt in Crooswijk bij de stadsvernieuwing. Geprobeerd wordt via de stadsvernieuwing ook andere processen te beïnvloeden, bijvoorbeeld t.a.v. de buitenlanders.

2. ONTWIKKELINGEN

De stadsvernieuwing in Crooswijk gaat onverminderd voort. Ter illustratie de volgende cijfers:

van de start van de stadsvernieuwing af tot 1980 zijn er 1052 nieuwbouwwoningen bewoond;

in 1980 zijn 568 nieuwbouwwoningen in uitvoering, verspreid over 14 locaties;

996 woningen zijn, verspreid over 9 locaties, in de planontwikkelingsfase, in het kader van het huurgarantieprogramma 1980;

er werden in 1980 45 gerenoveerde woningen in Nieuw-Crooswijk opgeleverd, 153 waren in uitvoering en voor 421 woningen was de planvorming gaande; in Oud Crooswijk waren er in hetzelfde jaar 52 woningen in uitvoering en 96 woningen in planvorming; in Rubroek tenslotte waren er 18 renovatiewoningen in planvorming.

Belangrijkste ontwikkelingen voor 1980 kunnen als volgt in vogelvlucht worden genoemd:

- **het projektgroep-gebeuren** in Crooswijk heeft zich verder gestabiliseerd. De wederzijdse verantwoordelijkheden zijn duidelijk, ervaring en routine van bewonerszijde is groter geworden. Niettemin stond Crooswijk ook dit jaar regelmatig op de stoep van het stadhuis, óf om konflikten met de ambtelijke zijde van de projektgroep uit te knokken, óf om zaken aan te kaarten die binnen projektgroep-verband niet konden worden geregeld omdat politieke uitspraken nodig waren.

In oktober van 1980 heeft het Wijkorgaan zelfs het projektgroep-gebeuren enige maanden opgeschort, om een goed overheidsbeleid af te dwingen m.b.t. het tegengaan van hoge concentraties migranten in bepaalde delen van de wijk.

- **de herhuisvesting** heeft meer dan ooit in Crooswijk voor talrijke problemen gezorgd. Door het grote aantal projecten dat in het kader van de stadsvernieuwing werd aangepakt, is er een gigantiese verhuisbeweging op gang gekomen. Om die op te kunnen vangen was een goede afstemming van projecten op elkaar dringend nodig. Helaas moesten bewoners en Wijkorgaan regelmatig constateren dat door vertragingen in planvorming en/of oplevering hier in veel gevallen weinig van terecht kwam. Ook het tekort aan wisselwoningen en het gebrek aan goede oudbouwwoningen werd dit jaar extra sterk gevoeld.

- een andere, nieuwe ontwikkeling was de nadruk die de bewonersorganisatie is gaan leggen op het **beheer** in de bestaande oudbouw. De stadsvernieuwing heeft immers nogal wat konsequenties voor stukken die voorlopig niet kunnen worden ange-

CROOSWIJK

1. DE WIJK

Crooswijk wordt gewoonlijk ingedeeld in zes delen. Van zuid naar noord zijn dat: Wereldhaven, Alkemadekwartier, Rubroek, Oud Crooswijk West, Oud Crooswijk Oost en Nieuw Crooswijk. Tezamen goed voor bijna 18.000 inwoners.

Alkemadekwartier en Wereldhaven zijn voor het overgrote deel van na de tweede wereldoorlog. Rubroek en Oud Crooswijk West en Oost zijn oude stads wijken van omstreeks de eeuwwisseling. Nieuw Crooswijk is in deze eeuw gebouwd onder het regiem van de Woningwet. Er wonen veel buitenlanders en voormalige rijksgenoten in Oud Crooswijk: 39% van alle inwoners.

Van het begin van de zeventiger jaren af is een meer genuanceerd stadsvernieuwing beleid van de grond gekomen. Ondanks een aantal gunstige ontwikkelingen, m.n. stadsvernieuwing, gaat de wijk nog steeds achteruit.

Dichtgetimmerde woningen en open gaten zijn het visuele bewijs. De verouderde bevolkingssamenstelling houdt nog eens ekstra druk op de ketel.

De prioriteit voor alle aktieve mensen ligt in Crooswijk bij de stadsvernieuwing. Geprobeerd wordt via de stadsvernieuwing ook andere processen te beïnvloeden, bijvoorbeeld t.a.v. de buitenlanders.

2. ONTWIKKELINGEN

De stadsvernieuwing in Crooswijk gaat onverminderd voort. Ter illustratie de volgende cijfers:

van de start van de stadsvernieuwing af tot 1980 zijn er 1052 nieuwbouwwoningen bewoond;

in 1980 zijn 568 nieuwbouwwoningen in uitvoering, verspreid over 14 locaties;

996 woningen zijn, verspreid over 9 locaties, in de planontwikkelingsfase, in het kader van het huurgarantieprogramma 1980;

er werden in 1980 45 gerenoveerde woningen in Nieuw-Crooswijk opgeleverd, 153 waren in uitvoering en voor 421 woningen was de planvorming gaande; in Oud Crooswijk waren er in hetzelfde jaar 52 woningen in uitvoering en 96 woningen in planvorming; in Rubroek tenslotte waren er 18 renovatiewoningen in planvorming.

Belangrijkste ontwikkelingen voor 1980 kunnen als volgt in vogelvlucht worden genoemd:

- **het projektgroep-gebeuren** in Crooswijk heeft zich verder gestabiliseerd. De wederzijdse verantwoordelijkheden zijn duidelijk, ervaring en routine van bewonerszijde is groter geworden. Niettemin stond Crooswijk ook dit jaar regelmatig op de stoep van het stadhuis, óf om konflikten met de ambtelijke zijde van de projektgroep uit te knokken, óf om zaken aan te kaarten die binnen projektgroep-verband niet konden worden geregeld omdat politieke uitspraken nodig waren.

In oktober van 1980 heeft het Wijkorgaan zelfs het projektgroep-gebeuren enige maanden opgeschort, om een goed overheidsbeleid af te dwingen m.b.t. het tegengaan van hoge concentraties migranten in bepaalde delen van de wijk.

- **de herhuisvesting** heeft meer dan ooit in Crooswijk voor talrijke problemen gezorgd. Door het grote aantal projecten dat in het kader van de stadsvernieuwing werd aangepakt, is er een gigantiese verhuisbeweging op gang gekomen. Om die op te kunnen vangen was een goede afstemming van projecten op elkaar dringend nodig. Helaas moesten bewoners en Wijkorgaan regelmatig constateren dat door vertragingen in planvorming en/of oplevering hier in veel gevallen weinig van terecht kwam. Ook het tekort aan wisselwoningen en het gebrek aan goede oudbouwwoningen werd dit jaar ekstra sterk gevoeld.

- een andere, nieuwe ontwikkeling was de nadruk die de bewonersorganisatie is gaan leggen op het **beheer** in de bestaande oudbouw. De stadsvernieuwing heeft immers nogal wat konsequenties voor stukken die voorlopig niet kunnen worden aange-

pakt. Hierdoor zijn talrijke problemen van onderhoud, huren, woonomgeving, bedrijven, parkeren en groen die om aandacht hebben gevraagd. Per deelgebied zijn bewonersgroepen georganiseerd die deze problemen aanpakken en ook voor vertegenwoordigers in deelprojectgroepen zorgen.

- **het beheer in de bestaande nieuwbouw** schiet helaas van de kant van de Woningbouwvereniging en gemeentelijke diensten op veel punten tekort, zo is een belangrijke ervaring voor 1980. In tegenstelling tot wat men zou kunnen denken, houdt de stadsvernieuwing niet op bij het realiseren van nieuwbouwwoningen.

In Crooswijk is duidelijk gebleken dat de begeleiding van de bewoners van de nieuwbouwprojecten veel werk met zich meebrengt. Veel aandacht is besteed aan de inrichting van de woonomgeving, verbetering en onderhoud van de groenvoorzieningen, verkeers- en parkeerproblematiek, huur-(subsidie), servicekosten en stoookosten in blokken met gemeenschappelijke verwarming.

- **de werkgroep Huren** van het Wijkorgaan heeft in 1980 een belangrijke ontwikkeling doorgemaakt. Na grondige studie van de totale woonlasten-problematiek en ondersteund door de resultaten van twee onderzoeksrapporten is men de konfrontatie aangegaan met de gemeentepolitiek. Tegelijkertijd is men begonnen vergaderingen van bewoners uit de (toekomstige) nieuwbouw intensief te bezoeken. De woonlasten stijgen zo schrikbaar en de reacties van politieke zijde zijn zó lauw, dat akties niet uit kunnen blijven. Aan de voorbereiding hiervan heeft de werkgroep het afgelopen jaar veel aandacht besteed. Hiertoe zijn ook gesprekken met andere wijken en de vakbonden aangeknoopt.

- in het najaar van 1980 heeft Crooswijk een diskussie aangezwengeld over het ontbreken van een goed **overheidsbeleid t.a.v. buitenlanders**. Behalve dat voorzieningen en ondersteuning voor de buitenlanders in Crooswijk nog volstrekt onvoldoende zijn, zijn ook hun kansen op huisvesting elders in de stad erg gering. Hiertoe is nodig dat woningbouwkorporaties en partikuliere eigenaren

in de buitenwijken van Rotterdam worden gedwongen meer buitenlanders in hun woningbestand op te nemen en voor een goede sociale begeleiding zorgen.

- **de samenwerking tussen de welzijnsinstellingen** in Crooswijk tenslotte is voortgezet. Na realisering van het welzijnsplan Crooswijk in 1979, is op verschillende terreinen geprobeerd tot een samenhangend beleid voor de wijk te komen. Op het gebied van buurtwerk en maatschappelijk werk is die samenhang redelijk zichtbaar. Ook op het terrein van welzijnsbeleid t.a.v. buitenlanders zijn belangrijke stappen ondernomen. Op het punt van jongerenproblematiek echter waren er veel verschillen van inzicht te bespeuren. Met name het creëren van een wijkvoorziening voor de oudere jeugd onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van de klubhuizen is een moeilijke opgave geweest. Ondanks inhoudelijke strubbelingen moet wel worden gezegd, dat de continuïteit van de samenwerking en de verhouding met het Wijkorgaan als centrale bewonersorganisatie het afgelopen jaar verbeterd is.

2 HET WIJKORGAAAN CROOSWIJK

Centrale bewonersorganisatie in Crooswijk is het Wijkorgaan Crooswijk, dat éénmaal per maand een openbare wijkvergadering houdt waarin alle belangrijke gebeurtenissen uit de wijk worden besproken. Het dagelijks bestuur, bestaande uit 8 wijkbewoners, heeft hierin een belangrijke functie: het bereidt de vergaderingen voor, behandelt de in- en uitgaande post en vormt goeddeels de delegatie van bewoners in de projectgroep.

Het opbouwwerk heeft volgens traditie een ondersteunende en begeleidende rol ten aanzien van dit dagelijks bestuur: aan de ene kant moet het dagelijks bestuur goed geïnformeerd zijn om de ontwikkelingen in de wijk voortdurend te bewaken. Daarom wordt er naar gestreefd, de vertegenwoordiging in het d.b. vanuit de verschillende delen van de wijk te laten gebeuren. Aan de andere kant moet er op gelet worden, dat

besluitvorming daar plaats vindt waar die thuis hoort. En dat is een wankel evenwicht.

Wat betreft de vertegenwoordiging in de projectgroep moet er voor gewaakt worden dat de verantwoordelijkheid bij de bewonersdelegatie blijft. Met name de rol van de deskundigen moet hierbij goed in de gaten worden gehouden. Deze moet ondersteunend naar bewoners toe zijn. Hiertoe is nodig dat de relatie tussen beroepskrachten en bewoners helder is. Taakstelling van beroepskrachten wordt steeds samen met het d.b. geformuleerd, terwijl in wijkorgaanvergaderingen regelmatig verslag wordt gedaan van de werkzaamheden.

Het d.b. funktioneert dan ook als belangrijkste verantwoordingskader voor de opbouwwerker en de overige bij het wijkorgaan gedetacheerde beroepskrachten. Het opbouwwerk heeft hierin een koördinerende functie.

Opvallend voor het jaar 1980 was, dat steeds meer bewonersgroepen, die in een buurt of een nieuwbouw- of renovatieproject aktief waren, een beroep zagen gaan doen op de centrale bewonersorganisatie, als dat nodig was. Op die manier werden grotere groepen bewoners bij een probleem betrokken, waardoor machtsvorming mogelijk was. Een duidelijk voorbeeld leverde de bewonersgroep van het Slachthuisterrein op: verschillende malen vroeg deze groep ondersteuning in hun strijd voor 100% woningwetbouw, tegen hoogbouw en tegen stadsverwarming. Samen met deze bewoners werd door de hele wijk actie gevoerd en kon de strijd ook op alle punten worden gewonnen.

Een groot voordeel van deze werkwijze was, dat steeds nieuwe mensen betrokken raakten bij zaken die op wijknivo speelden en daarvoor ook medeverantwoordelijkheid gingen dragen. Op deze wijze bleef de bewonersorganisatie steeds in handen van bewoners zelf en kon voor een grote continuïteit worden gezorgd. Tevens kon zo worden voorkomen, dat informatiestromen tussen wijkorgaan en bewonersgroepen beheerst werden door de beroepskrachten.

Ook in een ander opzicht heeft het Wijkorgaan een verandering ondergaan: steeds meer vrijwilligers zijn het kantoor van het wijkorgaan gaan bemannen.

Deels voortkomend uit de Aktiegroep Woonlasten (die zich bezig hield met huurproblematiek in de oudbouw), heeft zich een groep rond het wijkorgaan gevormd die dagelijks aanwezig is. Behalve dat deze groep veel sekretariaatstaken vervult (stencillen, archief enz.) zorgt zij ook voor een permanent spreekuur, waarin mensen met allerlei soorten vragen worden geholpen. Behalve dat beroepskrachten hierdoor veel werk uit handen wordt genomen, heeft dit ook tot voordeel dat duidelijk tot uitdrukking komt dat het wijkorgaan voor en van bewoners is. Eén van de opbouwwerkers heeft begeleiding van deze groep in zijn takenpakket.

4 BUURTWERK-OVERLEG

De beroepskrachten van het wijkorgaan werken nauw samen met de buurtwerkers van verschillende buurten en klubhuizen in de wijk. Deze samenwerking is noodzakelijk om tot een goede afstemming van het stadsvernieuwingsbeleid te komen. Immers, een beslissing tot sloop in de ene buurt, kan een verhoogde druk op de herhuisvesting in de andere teeweeg brengen.

Renovatie in het ene deel van de wijk betekent het zoeken van wisselwoningen in het andere deel. En zo zijn meer voorbeelden te noemen, waarmee duidelijk wordt hoe deverschillende stadsvernieuwingsprojecten op elkaar inwerken.

De samenwerking met de buurthuizen in dit buurtwerkoverleg is in 1980 verder versterkt. Elke vrijdagochtend worden alle belangrijke zaken besproken. Ook hier wordt er bijzonder op gelet dat besluitvorming daar plaatsvindt waar dit thuishoort, n.l. bij de bewoners op straat-, buurt- en wijknivo.

Het overleg neemt dan ook geen besluiten maar is louter voorbereidend.

Een goede zaak in Crooswijk is, dat de buurtwerkers niet alleen op buurtnivo initiatieven nemen. Ook op wijknivo worden zaken aangepakt en is de betrokkenheid bij wat er in de centrale bewonersorganisaties gebeurt, groot. Zo verlenen buurtwerkers een belangrijke ondersteunende functie in de Werkgroep Huren, die op wijknivo opereert en wordt gevormd door

mensen uit verschillende (toekomstige) nieuwbouwlocaties. Anderzijds werken de be-roepskrachten van het wijkorgaan op buurtnivo: in Oud Crooswijk en Nieuw Crooswijk ondersteunen eksterne deskundigen de buurtwerkersterwijl in Nieuw Crooswijk het buurtwerk wordt verricht door het opbouwwerk wegens het ontbreken van een buurtwerker aldaar. Ook in Oud Crooswijk Oost (Slachthuissterrein) en Oud Crooswijk West wordt door het opbouwwerk veel buurtwerk verricht.

Van oudsher heeft het opbouwwerk een koördinerende functie. Naarmate de stadsvernieuwing voortzet, zal deze functie steeds belangrijker worden, zo is te verwachten. Bij toename van werkzaamheden is immers ook een grotere behoefte aan koördinatie waarneembaar. Specifieke taak van het opbouwwerk is tevens het bewaken van de relatie tussen buurtaktiviteiten en beleid op wijknivo.

Enkele keren per jaar worden diskussiestukken ten behoeve van het buurtwerk-overleg door het opbouwwerk gemaakt, om steeds scherper voor ogen te houden wat er gebeurt en welke stappen er moeten worden ondernomen om niet in routine-matig handelen te vervallen.

WERKZAAMHEDEN VAN HET OPBOUWWERK

A. PROJEKTGROEPORGANISATIE.

De bewonersdelegatie in de projektgroep wordt door het opbouwwerk begeleid en ondersteund. Grondige voorbereiding is noodzakelijk om tot goede besluitvorming te komen.

Tevens ondersteunt het opbouwwerk de bewoners in de deelprojectgroepen Oud Crooswijk West en Nieuw Crooswijk. Daartoe vinden voorbereidende gesprekken plaats. In Rubroek en Oud Crooswijk Oost waar het buurtwerk voor de begeleiding zorgt, volgt het opbouwwerk de ontwikkelingen en ondersteunt waar nodig is.

De herhuisvestingsproblematiek is aanzienlijk in Crooswijk. Ondersteuning bij de sociale begeleiding wordt dan ook door het opbouwwerk gegeven.

B. WIJKORGaan CROOSWIJK.

Het opbouwwerk heeft een belangrijke taak in de begeleiding en ondersteuning van de centrale bewonersorganisatie. Wekelijks wordt met het dagelijks bestuur de problemen in de wijk besproken, wordt met de sekretaris in- en uitgaande post doorgesproken, wordt de penningmeesteres ondersteund en worden maandelijkse openbare wijkorgaansvergaderingen voorbereid. Aangezien de gebeurtenissen in Crooswijk zeer talrijk zijn en niet zonder emoties aan de bewoners voorbijgaan, vraagt deze taak een zeer grote inzet van het opbouwwerk.

C. BUURTGROEPEN

Crooswijk kent verschillende, goed georganiseerde, buurtgroepen.

In Nieuw Crooswijk heeft zich een zeer hechte buurtgroep gevormd, bestaande uit ongeveer 25 mensen, die met een grote continuïteit de problemen in hun buurteil oplossen en aanpakken. Van hieruit vindt ook de afvaardiging naar de deelprojectgroep plaats. Ambtenaren worden regelmatig ter verantwoording geroepen voor het (falende) gemeentelijk beleid.

De relatie tussen wijkorgaan en de buurtgroep Nieuw Crooswijk is zeer hecht: veel bewoners uit de buurtgroep volgen de wijkorgaansvergaderingen nauwgezet en zorgen op deze manier voor een goede en regelmatige informatiestroom naar het centrale nivo. Anderzijds ondersteunt het wijkorgaan de buurtgroep op verlerlei terrein. De buurtgroep vraagt grote inzet en nauwkeurige begeleiding van het opbouwwerk. In feite heeft het opbouwwerk de functie van buurtwerk daar. Door de vele andere taken die het opbouwwerk heeft, kan aan die eis niet altijd worden voldaan. Daarom hebben bewoners, wijkorgaan en opbouwwerk samen gestreden voor een buurtwerker in Nieuw Crooswijk. De kans dat die er binnen enkele jaren komt, is niet denkbeeldig.

Kenmerkend voor de goede relatie tussen wijkorgaan en buurtgroep is het grote aantal vrijwilligers dat uit Nieuw Crooswijk komt en op wijknivo actief is.

Naast de buurtgroepvergaderingen zijn er in Nieuw

Crooswijk regelmatig straat- en woonomgevingsvergaderingen die door het opbouwwerk worden geleid. In Oud Crooswijk West heeft het opbouwwerk het afgelopen jaar nieuwe initiatieven genomen tot het opzetten van een buurtgroep. Door het vertrek van de buurtwerker aldaar werd het opbouwwerk-hiertoe wel gedwongen, gezien de grote problemen die zich in dit gebied voor doen. Op basis van een aantal persoonlijke contacten werd een buurtgroep geformeerd, die zich vooral bezig ging houden met de toekomst van het gebied in het kader van de stadsvernieuwing (grote delen moeten worden gesloopt), de problemen in de oudbouw en de verloedering van de woonomgeving in die delen waar de stadsvernieuwing nog niet was gearriveerd. Helaas ontbrak het aan mogelijkheden om in de bestaande nieuwbouw op het Heinekenterrein, opbouwwerk te ontwikkelen, alhoewel de huurproblemen aldaar er alle reden toe gaven.

De bewonersgroep van de Crooswijksestraat is enkele keren op initiatief van het opbouwwerk bij elkaar geweest om de straatproblemen aldaar door te praten en aan te pakken, met name die van het groenplan Schuttersveld.

De buurtgroep in Oud Crooswijk Oost is slechts kort door het opbouwwerk begeleid. Met de komst van de nieuwe buurtwerker aldaar kon dit werk uit handen worden genomen. De buurtgroep in Rubroek wordt begeleid vanuit klubhuis Arend/Zeemeeuw.

D. RENOVATIE.

Met name de renovatie in Nieuw Crooswijk heeft erg veel tijd van het opbouwwerk gevraagd: vijf bouwteams werden begeleid. Regelmatig worden er grote bewonersvergaderingen gehouden. Vooral de huurstelling bij renovatie heeft erg veel energie gevraagd. Door de 2½%-regeling dreigden de renovatiehuren onaanvaardbaar hoog te worden. Na het voeren van langdurige strijd samen met de bewoners, veel gesprekken met andere wijken, heel wat bezoekjes aan het Stadhuis en zelfs een landelijke manifestatie in Den Haag, kon worden bereikt dat in ieder geval 5 van de 6 renovatieblokken de vergelijkingshuur hielden. Voor het 6e blok

duurt de strijd nog voort. Bij het eerste blok dat werd opgeleverd is tegelijkertijd begonnen met het aanpakken van de problemen van de hoge stookkosten door slechte woningisolatie.

Ook de begeleiding van de renovatie in Oud Crooswijk West heeft veel aandacht gevraagd. Met één compleks is in 1980 met de uitvoering gestart, het andere compleks wordt het jaar daarop uitgevoerd. Probleem hierbij was het grote aantal buitenlanders dat bij de renovatie was betrokken. Door het ontbreken van goede sociale begeleiding, tolkenhulp e.d. is het haast ondoenlijk voor het opbouwwerk om tot een goede organisatie te komen, waar ook buitenlanders intensief bij betrokken zijn. Ondanks het langdurige proces wat moet worden doorlopen, kon dan toch een start met de uitvoering worden gemaakt.

E. NIEUWBOUW

In de loop van 1980 zijn de meeste van de Open Gatenklusters opgeleverd en betrokken. Tegelijkertijd ging de planontwikkeling van ongeveer 800 nieuwe woningen, verdeeld over drie klusters, van start of werd gekoninueerd.

Met name de eerste en tweede fase van het Slachthuisterrein heeft het opbouwwerk veel hoofdbrekens gekost. Er moesten heel wat obstakels worden genomen om in het begin van 1981 tot uitvoering te komen: 100% woningwetbouw, stadsverwarming, hoogbouw, moeizame verhuizing van de kermisexploitanten, verplaatsing van bedrijven, om maar enkele knelpunten te noemen. Ondanks, of misschien wel dankzij, deze problemen, slaagde het opbouwwerk in het opzetten van een hechte groep van toekomstige bewoners van de nieuwbouw, die een grote rol is gaan spelen, samen met bewoners uit Kralingen en het Oude Noorden, in de plannenvorming.

Een belangrijk aandachtspunt was de kwestie van onbetaalbaarheid van de woonlasten. Dit probleem speelt in alle (toekomstige) nieuwbouwprojecten. Naast de kale huur gaan de bijkomende kosten (servicekosten, stookkosten, drinkwatertarief e.d.) een steeds grotere aanslag leveren op de inkomens van de mensen, zeker nu er geen enkel perspektief op inkomensverbetering meer is. Samen met andere

beroepskrachten heeft het opbouwwerk zich intensief beziggehouden met begeleiding van de Werkgroep Huren. Deze groep heeft zijn aandacht vooral gericht op:

- studie van de relatie huren en inkomen, op basis van twee in Crooswijk geproduceerde onderzoeksrapporten
- het voeren van gesprekken met wethouder en raadscommissie voor de stadsvernieuwing en Patrimonium Woningstichting
- het leggen van contacten tussen bewonersorganisaties uit andere wijken, vakbonden en andere belangenorganisaties
- het bezoeken van bewonersvergaderingen in de (toekomstige) nieuwbouw
- het voorbereiden van een grote manifestatie in Crooswijk over de woonlasten.

Specifieke taak van het opbouwwerk in deze is met name het bewaken van de relatie tussen de werkgroep en het wijkorgaan geweest. Dankzij een goede samenwerking zijn er goede perspectieven geschapen voor een daadwerkelijke huurstrijd in Crooswijk, gedragen door bewoners.

Ook met andere nieuwbouwprojecten heeft het opbouwwerk zich min of meer bemoeid, dit steeds in samenwerking met andere beroepskrachten.

F. KOÖRDINATIE-ORGAAN.

De samenwerking tussen een aantal welzijnsinstellingen in Crooswijk is het afgelopen jaar verder uitgebouwd. Eind 1979 resulteerde deze samenwerking in een gemeenschappelijk welzijnsplan voor Crooswijk, waarin activiteiten, bestaande en nieuwe, samenwerkingsvormen en gemeenschappelijke knelpunten op een rij gezet zijn. Tevens is er een nieuwe organisatiestructuur ontworpen, die over het algemeen redelijk bleek te werken. Het opbouwwerk heeft een viertal functies:

1. sekretariaat van het koördinatie-orgaan (post, externe contacten, notulen, agenda's e.d.).
2. het rapporteren van ontwikkelingen binnen het koördinatie-orgaan naar het wijkorgaan (het koördinatie-orgaan werkt onder verantwoordelijkheid van de bewonersorganisatie).
3. bewaking van het functioneren van de diverse werkgroepen (buurtwerk, maatschappelijk

werk, oudere jeugd, buitenlanders, Sport en Rekreatie).

4. het participeren in de werkgroepen buurtwerk, oudere jeugd en buitenlanders.

Jaarlijks verschijnt er een jaarverslag van dit koördinatie-orgaan. Daarin is terug te vinden waar het koördinatie-orgaan zich mee bezig heeft gehouden. Vermeldenswaard is, dat de wijkwelzijnsplanning in Crooswijk – nodig om subsidie te krijgen voor nieuwbouw van twee klubhuizen – in versneld tempo in Crooswijk is gestart. Uitgangspunt voor dit wijkwelzijnsplan was het Welzijnsplan Crooswijk.

G. ONDERWIJS

Het opbouwwerk heeft het afgelopen jaar minder tijd kunnen besteden aan de onderwijswerkgroep. Een poging om deze groep onder het koördinatie-orgaan te brengen, is eigenlijk mislukt. Wel is gepoogd een onderwijsopbouwwerker voor Crooswijk aan te trekken. Ook heeft het opbouwwerk zich beziggehouden met de realisatie van een gymnastieklokaal in Nieuw Crooswijk en is actie gevoerd voor behoud van twee buurtgebonden lagere scholen in Nieuw Crooswijk.

H. BUITENLANDERS.

Samen met andere welzijnsinstellingen en het wijkorgaan heeft het opbouwwerk een aanvraag ingediend voor een specifieke migrantenwerker voor de wijk. Voorgesteld wordt de migrantenwerker bij het I.O.R. onder te brengen en te detacheren bij het wijkorgaan.

Deze werker zal zich vooral bezig gaan houden met het opzetten van activiteiten in diverse welzijnsinstellingen in Crooswijk, om van daaruit een aanzet tot integratie van buitenlanders en Nederlanders te geven. Tevens zal de werker ingaan op meer individuele hulpverlening en naar buiten toe contacten met gemeente en organisaties van buitenlanders onderhouden.

Daarnaast heeft het opbouwwerk het wijkorgaan ondersteund in de strijd voor een goed overheidsbeleid ten aanzien van de migranten. Nieuwbouwwijken blijken nog steeds gesloten te zijn voor deze bevolkingsgroep, waardoor zij gedwongen is in de slechtste delen en de slechtste

huizen van de wijk gehuisvest te blijven. Om tot een goede sociale structuur in de oude wijken te komen, zal het aanbod van woningen voor migranten buiten de wijk aanzienlijk moeten stijgen, dit om overconcentratie tegen te gaan en zal ook het voorzieningennivo in de wijk zelf veel beter moeten worden.

Om dit te bereiken is, na opschorting van de projectgroep, het wijkorgaan in diskussie getreden met de gemeente.

I. DIVERSEN.

Naast bovengenoemde werkzaamheden heeft het opbouwwerk nog een groot aantal klussen en taken in zijn pakket, zoals: de wijkkrant, buurtgroepkrant Nieuw Crooswijk, individuele hulpverlening, burotaken, begeleiden vrijwilligers op het wijkorgaan, woonomgevingsvergaderingen e.d.

WERKZAAMHEDEN IN I.O.R.-VERBAND

Het opbouwwerk heeft vanzelfsprekend een aantal taken in I.O.R.-verband verricht. Te noemen zijn:

- deelname aan het subteam
- deelname aan het bestuur
- deelname aan de algemene bewonersvergadering van bewonersorganisaties
- deelname aan sollicitatiekommissies
- deelname aan de werkgroep Wijkwelzijnsplanning
- deelname aan de werkgroep buitenlanders
- deelname aan de diskussie over de bandbreedte.

Met name op het punt van buitenlanders, aanvraag onderwijsopbouwwerker en WWP kan worden gesteld dat het bureau van het I.O.R. een goede inhoudelijke ondersteuning heeft geboden aan het werk in de wijk. Meer dan de voorgaande jaren werd een beroep op het stedelijk bureau gedaan en bleek ook dat dit bureau een koördinerende functie tussen de wijken met soortgelijke problemen kon spelen.

Ook op het terrein van huurakties heeft het I.O.R. in het kader van het stedelijk samenwerkingsverband een goede bijdrage geleverd. Niettemin heeft Crooswijk er steeds op gewezen dat de verschillende vormen van samenwerking tussen wijken niet te veel moet leiden tot een gevestigde instelling. Dit om burokratisering en monopolisering tegen te gaan. De kracht van samenwerking wordt in hoge mate bepaald door de slagvaardigheid van de afzonderlijke wijken. Opbouwwerk-energie moet dan ook voornamelijk op de bewoners van de wijk zelf gericht zijn.

Dat het opbouwwerk daarbij steun krijgt van andere werkers en van het bureau, is een goede zaak.

6. SAMENWERKING/OVERLEG INSTELLINGEN

Wat betreft dit punt kan worden verwezen naar punt 5. Samenvattend werkt het opbouwwerk nauw samen met:

- het wijkorgaan Crooswijk, Buurthuis Crooswijk, klubhuis Arend en de Zeemeeuw, klubhuis het Vooronder, klubhuis de Jeugdhaven, klubhuis de Branding, Algemeen Maatschappelijk Werk, kinderdagverblijf Dikkertje Dap, bureau raadsleden, belastingwinkel, Beheerscommissie Sporthal Schuttersveld, Wijkgebouw de Tamboer, Speeltuinvereniging Crooswijk, aktiegroep Onderwijs.

HILLESLUIS

I. DE WIJK

Hillesluis is een oude dichtbevolkte arbeiderswijk in Rotterdam-zuid met circa 16.500 inwoners en zij is voor het grootste gedeelte gebouwd rond de jaren twintig met alle kenmerken van dien:

- slecht onderhoud en te kleine huizen
- toenemende woningspekulatie
- onvoldoende rekreative en culturele voorzieningen
- nauwelijks groen
- sterke toename en concentratie van buitenlanders en voormalige rijksgenoten
- sterke doorstroming van jonge gezinnen
- verdwijnen van buurtwinkeliers en snelle toename van Turkse koffieshops, shoarmazaakjes en snack-bars.

2. DE BEWONERSORGANISATIE

De afgelopen 2 jaar hebben in Hillesluis belangrijke, positieve, ontwikkelingen plaatsgevonden.

Door de toenemende activiteiten en projecten is het aantal aktieve bewoners behoorlijk toegenomen. De organisatie hiervan ziet er globaal als volgt uit:

- aan de basis staan de diverse bewonersgroepen (buurt-, werk- en projectgroepen), die autonoom zijn ten aanzien van het door hun aangepakte onderwerp. Zij beslissen dus volledig zelf over die zaken die zich over een beperkt gebied uitstrekken en geen brede wijkangelegenheid zijn. Voor de betrokken bewoners moeten deze groepen wel open staan om mee te beslissen en mee te praten
- het wijkorgaan is een centraal overlegplatform van die verschillende bewonersgroepen en loslopende individuen. Hier wordt informatie uitgewisseld en worden afspraken gemaakt. In het wijkorgaan wordt tevens het beleid bepaald ten aanzien van zaken die over de gehele wijk spelen, bijvoorbeeld het Plan van Aanpak Stadsvernieuwing, de inrichting van het

rangeerterrein, wijkwelzijnsplanning e.d.

Ook in het wijkorgaan kan iedere bewoner volledig meepraten en meebeslissen.

- om wijkorgaan en bewonersgroepen optimaal te kunnen laten funktioneren is er een werkgroep wijkverbetering (kader) die samen met het wakersoverleg het beleid voorbereiden, nota's naar bewoners vertalen, actielijnen voorstellen e.d.

Binnen de hierboven geschatte situatie heeft het Hillesluse opbouwwerk enkele taken. In z'n algemeenheid heeft het opbouwwerk een koördinerende (verbindende) functie tussen de verschillende groepen; gezamenlijke acties worden op elkaar afgestemd, informatie doorgegeven e.d.

Daarbij wordt een aantal bewonersgroepen ondersteund door het helpen formuleren van hun belangen, ontwikkeling en uitvoering van het actieproces, het opsporen van knelpunten etc.

In Hillesluis worden of zijn de buurtgroepen afgebouwd en omgezet in doelgerichte werkgroepen. Niet alleen omdat zaken als herbestrating, speelplekjes en verkeersmaatregelen grotendeels zijn uitgevoerd, maar ook omdat de ontwikkelingen in de wijk erom vragen, is dit gebeurd.

3. HET WERK

Door gezamenlijke actie met andere Tweede-Ringswijken is Hillesluis erin geslaagd per 1 juli 1981 stadsvernieuwingssgebied te worden. Hierop vooruitlopend zijn twee eksterne deskundigen in augustus 1980 aangesteld. De eerste 'renovatiestroompjes' zijn reeds opgestart in de wijk.

Ook aan de samenstelling van een Plan van Aanpak, waarin onder meer de stadsvernieuwingssuitgangspunten voor Hillesluis, is het afgelopen jaar hard gewerkt. De situatie van de concentratie van buitenlanders rond Wapenstraat en Overijselestraat blijft zorgwekkend. Voortdurend leven er spanningen en ontstaan er kleine rellen. In samenspraak met de Turkse gemeenschap is een actie in gang gezet om de moskee uit de Wapenstraat te laten verhuizen. Naast pogingen om de situatie daadwerkelijk te verbeteren door het zoeken naar alternatieven voor een andere moskee-locatie, heeft

het opbouwwerk vaak als bliksemafleider van de onrust gewerkt. Dit gebeurde niet zozeer vanuit het motief meeverantwoordelijk voor de ontstane situatie te zijn, integendeel die verantwoordelijkheid ligt duidelijk bij de gemeente, maar meer uit bezorgdheid voor ernstige onlusten tussen Nederlanders en buitenlanders. In samenwerking met de klubhuizen Stereo en Ravennest is er door de gemeente een vakature voor een migrantenwerker met opbouwwerktaken aan Hillesluis beschikbaar gesteld.

Na veel gesjor en getrek is er tevens een vakture voor ouderenwerk (ook met een opbouwwerk karakter) voor Hillesluis gerealiseerd. In verband met de komende stadsvernieuwing is een belangengroep ouderen in oprichting.

In het kader van de gemeentelijke vandalisme-eksperimenten heeft Hillesluis subsidie gekregen. Samen met een groep jongeren rond het Stichtse Plein is er een behoorlijk soosgebouw gerealiseerd. Middels een klemmende vraag van buurtbewoners is het opbouwwerk hierbij betrokken geraakt.

September 1980 heeft het wijkorgaan het houten keetje aan de Hillevliet verlaten en een riant drie etages grote ruimte in het Colosseum aan de Beijerlandselaan betrokken. De wijk heeft daardoor een behoorlijke vergaderakkommuniteit.

Ook het 'kulturele opbouwwerk' is nu definitief van de grond gekomen.

De grote wijkmanifestatie eind 1979 krijgt in september 1981 een vervolg en zal voortaan één à twee maal per jaar plaatsvinden.

Op de Beijerlandselaan, het hart van de wijk, is een manifestatieplein gerealiseerd. Autovrij en door zogenoemde klappaaltjes alleen toegankelijk voor de bewonersorganisatie. Naast de wijkmanifestatie zullen hier onder andere in samenwerking met Musische Vorming en de Kunststichting verschillende (kulturele) pleinaktiviteiten plaatsvinden.

Last but not least in dit kader is het Wijkmuseum Hillesluis in het Colosseum aan de Beijerlandselaan. Een bewonerswerksgroep heeft een bijna professionele museumruimte gekreëerd en organiseert met veel succes zo'n acht verschillende tentoonstellingen per jaar. Grote publiekstrekker blijft de, steeds wisselende, tentoonstelling over de geschiedenis van Hillesluis.

Op het gebied van openbare voorzieningen is enig soelaas gekomen door de inrichting van het braakliggend terrein, 'de Laantjes' tot wijkpark. Subsidie hier voor kwam beschikbaar naar aanleiding van de wijkmanifestatie.

Ook op het rangeerterrein is een doorbraak gerealiseerd. De N.S. is nu definitief vertrokken en is druk bezig met de afbraak van spoorwegvoorzieningen. In de wijk is de inspraakprocedure gestart en door de gemeente zijn landschapsarchitekten voor deze klus aangetrekken.

Samen met de buurtwerkers van Stereo en Het Ravennest heeft het opbouwwerk de inspraakcampagne georganiseerd. Tevens is het opbouwwerk vaste vertegenwoordiger voor de wijk in het planteam van ambtenaren en architecten. Grote hobbel is voorlopig nog de financiering. Er zal een kleine f 20 miljoen nodig zijn om van het voormalige rangeerterrein een groot openlucht-recreatiepark voor Oud-Zuid te maken. Met succes heeft de bewonersorganisatie het afgelopen jaar de instelling van een ambtelijke voorpost kunnen tegenhouden. Tegen de instelling van een deelgemeente heeft men zich gemotiveerd uitgesproken.

4. SAMENWERKING

Er vindt nauwe samenwerking plaats tussen opbouwwerker en eksterne deskundigen.

Samenwerking met buurtwerkers van de klubhuizen Stereo en Het Ravennest vindt plaats vanuit het regelmatig bijeenkomend 'buurtwerkoverleg'. Daarnaast bestaat een breder samenwerkingsverband van opbouwwerk, klubhuizen, Algemeen Maatschappelijk Werk, gezinsverzorging, gezondheidscentrum, dienstencentrum, wijkverpleging en kinderdagverblijf. Vanuit dit samenwerkingsverband werd de welzijnsplanning opgestart.

S.I.O.R.

Behalve aan het werk van het subteam en van sollicitatiecommissies werd ook deelgenomen in de werkgroepen 'buitenlanders' en 'welzijnsplanning'.

LOMBARDIJEN

I. DE WIJK

Lombardijen is één van de nieuwbouwwijken in Rotterdam-Zuid, gebouwd in de zestiger jaren. De wijk bestaat uit zes buurten en Smeetsland, dat gedurende de tweede wereldoorlog is gebouwd. De buurten zijn onderling gescheiden door groenstroken en wijkontslutingswegen. De nieuwe buurten zijn samengesteld uit woongroepen gelegen rond gemeenschappelijke tuinen. Het centrumgebied bevat een parkeergebied met speelakkommodaties, schoolvoorzieningen, woon- en winkelvoorzieningen en doorgaande wegen, die de wijk in vier delen verdelen.

Langs de spoorlijn naar Dordrecht is in het noorden en zuiden een industriegebied aangelegd. Aan de zuidgrens is nog een klein gebied met een landelijk agraries karakter.

Het aantal inwoners gaat gestaag achteruit; per 1 januari 1980: ruim 17.500 in vergelijking tot 1971: ruim 21.500 inwoners.

Het aantal kinderen neemt sterk af. Daartegenover staat een gestage groei van het aantal bejaarden, vooral veroorzaakt door de vestiging van een groot aantal bejaardenwoongebouwen. De bevolkingssamenstelling van Lombardijen vertoont percentsgewijs met name in de leeftijdskategorieën 0-20, 60-65, 65 jaar en ouder overeenkomst met die van Rotterdam.

In de categorie 20-40 echter ligt het Rotterdam percentage ruim 4% hoger, terwijl in de categorie 40-60 jaar Lombardijen het wint van Rotterdam met ruim 5%. Buitenlanders zijn nog steeds gering in aantal (1,6% per 1-1-1980). Het aantal Surinamers en Antilliaanse vertoont een stijgende lijn, evenals dat van de overige migranten, maar vormt nog steeds een gering percentage van de totale bevolking.

DE BEWONERSORGANISATIE

Vanouds kent Lombardijen een Sociaal Wijkgebouw Orgaan, thans het oudste opbouworgaan in Rotterdam.

Er hebben zich in de loop der jaren nogal wat veranderingen voorgedaan in opvattingen over samenstelling en werkwijze.

In het afgelopen jaar heeft men zich binnen het wijkorgaan zelf en binnen de samenstellende delen ervan diepgaand beraden over de eigen organisatievorm, de bevoegdheden, de onderlinge relaties en verantwoordelijkheden en de gewenste werkwijze. Een en ander is neergelegd in een Werkverslag over 1980 en een Werkplan voor 1981. In het volgende daaruit een beknopte samenvatting.

Formeel zijn wij een stichting, namelijk de Stichting Wijkgebouw Lombardijen, sinds februari 1964 werkzaam in Lombardijen.

Wij zien onszelf als een bewonersorganisatie, die op het ogenblik uit tien aktieve bewonersgroepen(groepjes) bestaat. Die aktieve bewonersgroepen werken vrijwel zelfstandig aan zaken in de buurt of een speciaal onderwerp betreffende. Zaken die niet alleen voor een buurt, maar voor de hele wijk belangrijk zijn, moeten ook aan de orde komen in de **algemene vergadering**. Aan deze algemene vergadering, die eens per maand wordt gehouden, wordt deelgenomen door afgevaardigden van alle aktieve bewonersgroepen.

Het Kern (= Dagelijks) bestuur van het wijkorgaan heeft een voorbereidende taak ten aanzien van de vergadering van de Algemene Bewonersorganisatie.

Beroepskrachten die met en voor ons als bewoners samenwerken – in ons geval deskundige – dienen óók verantwoording af te leggen aan de respectievelijke groepen met/voor zij/hij werkt en wel over haar/zijn aandeel in de werkzaamheden van de groepen ten behoeve van wie zij/hij werkt.

Voor de opbouwwerker geldt bovendien dat zij aan de totale bewonersorganisatie verantwoording verschuldigd is over de door haar gekozen **prioriteiten** in de werkzaamheden ten behoeve van de verschillende bewonersgroepen of categorieën (m.a.w. hoeveel tijd zij wil/kan investeren in de verschillende groepen/kategorieën).

WIE... WAAROM

Met wie/voor wie willen wij samen aan onze doelstellingen werken?

Wij kiezen in de eerste plaats voor dié groepen medebewoners, die wat betreft opleiding, inkomen, huisvesting, maatschappelijke positie enz. weinig kansen hebben gehad.

Wij zijn ons daarnaast bewust dat er óók omstandigheden zijn, die voor alle bewoners van belang zijn. Wij denken aan de giftreinen, milieuvervuiling e.d. Dan geldt het een gezamenlijk belang.

Momenteel werken wij als bewonersorganisatie nauw samen met:

- Rekreatievereniging 'Pascal'
- Stichting Kinderopvang Lombardijen
- Stichting Dienstencentrum Lombardijen
- met de Bewonersraad van de Woningstichting Lombardijen werd contact onderhouden door middel van het deelnemen aan de vergaderingen van deze raad door twee leden van het Wijkorgaan
- met het Instituut Opbouwwerk Rotterdam bestaat een samenwerkingsrelatie door middel van vertegenwoordigers vanuit het Wijkorgaan in het Algemeen Bestuur van dit Instituut d.m.v. afvaardiging vanuit het Wijkorgaan naar de Algemene Vergadering van Bewonersorganisaties
- met het Huurdersoverleg Lombardijen wordt contact onderhouden door middel van het deelnemen van één van de leden van het Wijkorgaan aan de vergaderingen van het huurdersoverleg
- met gemeentelijke instellingen worden contacten onderhouden voor zover dat de belangen van de respektievelijke bewonergroepen aangaat
- met andere instellingen, organisaties in de wijk – zoals Klubhuis Ricardo en Buurtcentrum de Kameleon – worden wel contacten gehouden, maar is niet van een echte samenwerking sprake.

WAT DEED DE BEWONERSORGANISATIE ZOAL IN 1980?

- Zich beraden over de mogelijke vestiging van een Jongerencentrum in Lombardijen, dat ook toegankelijk zal worden voor de jongeren uit de omliggende wijken.
- Onderhandeld over een kontract tussen het Wijkorgaan en de Woningstichting Lombardijen ter afbakening van taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot het project Nieuwbouwwoningen aan de Spinozaweg en in Smeetsland.

- Officieel vanuit de Bewonersorganisatie gaan deelnemen aan de inmiddels door de Woningstichting Lombardijen ingestelde Bewonersraad en de zaken daar krities gevolgd.

- Bestemming gegeven aan de gelden uit de pot 'Kleine verbetering' voor kleine verbeteringen (doelpalen e.d.) in de respektievelijke woonbuurten.
- Overleg gepleegd met ambtenaren van Gemeente-werken over de aanpak van de herbestrating/herindeling van enkele buurten.
- De nota 'Leegloop en Toeloop' bespreken. Een eerste reactie erop gegeven aan B & W. Vervolgens de inhoud van de nota door middel van een publicatie in de 'Houwen Zo' (de wijkkrant van de S.W.O.), onder de aandacht gebracht van de wijkbewoners.
- Zich verdiept in de nieuwe ontwikkelingen m.b.t. de wijkwelzijnsplanning voor Lombardijen en inmiddels stappen gezet om te komen tot het formeren van een zogenaamd Platform.
- Ondersteuning van de wens van de W.A.O.-soos (destijds opgericht op initiatief van het klubhuis Ricardo) om een zelfstandige organisatie te worden.
- Deelgenomen aan besprekingen over het Zuidelijk Randpark. Ook de deelgemeente Charlois en IJsselmonde en de gemeente Ridderkerk waren daarbij.

Een informatie-avond voor de bewoners georganiseerd over dit onderwerp.

- Als waarnemer deelgenomen aan besprekingen van de werkgroep Milieu Aspekten Havenspoorlijn, waarin ook deelnemen: N.S., Verkeersdienst, Brandweer, Rijnmond, Deelgemeente Charlois. Het doel van de werkgroep: aanbevelingen doen t.a.v. geluidshinder, milieu- en veiligheidsaspekten bij het vervoer van gevaarlijke stoffen. In relatie daarmee – zo veel mogelijk – de ontwikkelingen gevolgd binnen de Initiatiefgroep 'Gevaarlijke Stoffen', waarin deelnemen: mensen van het klub- en buurthuis 'De Kameleon' alsmede uit de wijken Pendrecht, Zuidwijk, Hillesluis, IJsselmonde enz.

WAAR WERKTEN DE BUURT- EN WERKGROEPEN AAN IN 1980?

BUURTGROEP HOMERUS

Het gebied waarbinnen Buurtgroep Homerus werkt,

telt uitsluitend woningen in beheer bij de woningstichting Lombardijen. Een steeds urgenter wordende zaak, die al geruime tijd de gemoederen bezighoudt, is de mogelijke opvang en integratie van migranten in deze buurt, als gevolg van het spreidingsbeleid van de gemeente.

Deze buurtgroep wordt ook regelmatig gekonfronteerd met problemen tussen bewoners en de Woningstichting Lombardijen:

- zoals onderhoudsklachten
- het aanbrengen van schuurtjes in achtertuinen
- het functioneren van de bewonersraad
- het bestemmen van een deel van de gemeenschappelijke tuinen voor tuintjes voor de betrokken bewoners.

Vandaar dat gedurende het afgelopen jaar meermalen overleg plaatsvond met de woningstichting Lombardijen.

Voorts vond meermalen overleg plaats met bewoners, woningstichting, Stadsontwikkeling, Verkeersdienst, werker en bestuur van het Buurtcentrum De Kameleon over problemen rond de nieuwbouw van De Kameleon, de aan- en afvoerwegen naar de nieuwe Kameleon en de parkeervoorzieningen aldaar.

Een zeer recent aandachtspunt voor de Buurtgroep: een verzoek van de oudercommissie van de Plato-school om voorzieningen te treffen op de Catullusweg, teneinde deze wat veiliger te maken voor oversteken-de kinderen.

BUURTGROEP MOLIÈRE

Het betreft hier de Molièreweg vanaf de Dumasstraat tot de Van Langendonckstraat en alle zijstraten hiervan.

Gewerkt aan:

- het betrekken van bewoners in het gebied waarin woningen van de woningstichting zijn gesitueerd, bij plannen voor herindeling en herbestrating. Een probleem dat zich voordeed was het noodzakelijk opofferen van stukjes gemeenschappelijk groen voor parkeerplaatsen ter oplossing van het verkeersprobleem.
- Inspaarkbijeenkomsten gehouden in oktober 1980 over de herbestrating voor de bewoners in het andere gedeelte van de buurt.
- Een enkette gehouden over de geluidswering aan de

Vaanweg. Een groot aantal bewoners heeft daar geluidsoverlast.

- Aktion gevoerd tegen de realisering van de school voor Detailhandel 'het Mercatuscollege' door middel van bezwaarschriften tegen vestiging van deze school in de buurt.

BUURTGROEP B

Werkterrein Zenostraat en omgeving.

Om bezoekers in de buurt wat beter wegwijs te maken is een initiatief ontwikkeld om een drietal 'Buurtplattelgronden' neer te zetten, te financieren uit de pot 'Kleine verbeteringen'. De verontrustende ontwikkelingen m.b.t. de horizontale verkoop van flats hebben ertoe geleid dat de buurtgroep is gestart met het systematis in kaart brengen van gegevens over de flats van partikuliere huiseigenaren.

Het probleem rond de plannen van de Verkeersdienst om een grote 'Park and Ride'-voorziening aan te brengen bij het N.S.-station, waardoor extra parkeerplaatsen zullen moeten worden gerealiseerd in de directe omgeving van het bejaardencentrum 'Zonnelicht' en overige omwonenden heeft de aandacht van de buurtgroep.

De buurtgroep heeft haar verontrusting kenbaar gemaakt ten aanzien van de te verwachten verkeerstoename als gevolg van het feit, dat te zijner tijd de Westvarkenoordseweg en de Molenvliet de functie van verzamelweg krijgen.

BUURTGROEP SMEETSLAND

Het gebied waarbinnen buurtgroep Smeetsland werkt, telt nu nog uitsluitend eengezinswoningen (370) gebouwd rond 1940, in beheer bij het Gemeentelijk Woningbedrijf.

Gedurende de eerste maanden van 1980 heeft de buurtgroep een uitgebreid onderzoek onder de bewoners gehouden naar hun wensen voor wat betreft renovatie, evenals een drietal voorlichtingsavonden over alternatieve oplossingen.

De uitkomsten van deze enkette hebben duidelijk gemaakt dat er maar weinig bewoners renovatie op hoog of laag nivo wensen (19% resp. 9%).

Geen renovatie dus, want veel bewoners hebben hun woningen zelf opgeknapt. Voor anderen zou een 'kleine beurt' een oplossing kunnen zijn.

WERKGROEP NIEUWBOUW

De bedoeling is dat er 140 woningen worden gebouwd deels aan de Spinozaweg en deels in Smeetsland. Sinds oktober 1979 zijn op de eerste donderdagavonden van de maand grote bewonersvergaderingen gehouden met kandidaten voor de nieuwbouw (circa 100 deelnemers).

De grote bewonersvergadering heeft besluiten genomen over:

- de verkaveling
- de indeling van de woningen
- de grootte van de keukens
- de slaapetages
- de balkons + buitentrap naar de tuinen
- de te gebruiken materialen.

Er is een speciale bijeenkomst georganiseerd waartoe óók omwonenden waren uitgenodigd, om over de indeling van de woonomgeving te praten.

DE ONTPLOOIJERS

De werkgroep 'Ontplooijingskansen voor de vrouw' is ruim acht jaar geleden in Lombardijen gestart, dankzij een initiatief van het Katholiek Centrum voor Welzijnsbehartiging.

Op dit moment zijn er zo'n 35 vrouwen aktief binnen deze organisatie, hetzij als kursusleidster, hetzij als leidster van een praat- of gespreksgroep, hetzij als werkgroeplid, terwijl jaarlijks zo'n 200 vrouwen deelnemen aan de aktiviteiten van de werkgroep, te weten cursussen Engels, Frans, Duits, Nederlands, Spaans, yoga, handenarbeid, staatsinrichting, praatgroepen. Onder het motto: 'Voor elkaar, door elkaar, met elkaar' is men in groepsverband bezig aan eigen en elkaars ontplooijingsvorming te werken.

De in eigen beheer georganiseerde kinderoppas schept de mogelijkheid dat ook moeders van heel jonge kinderen aan de aktiviteiten kunnen deelnemen.

WERKGROEP ONTSPANNINGSAKTIVITEITEN

Nadat de werkgroep in 1979 op een laag pitje had gedraaid als gevolg van moeilijkheden tussen beroepskrachten en vrijwilligers, pakte in 1980 een aantal vrijwilligsters het voortouw weer op. Zij legden contacten met verenigingen en instellingen in de wijk, teneinde te bekijken of het mogelijk was gezamenlijk

aktiviteiten voor wijkbewoners/bewonertjes te organiseren.

Op Koninginnedag werd een aantal feestelijke activiteiten georganiseerd. Op 5 mei was er een Sportdag. 's Avonds was er bal in het wijkgebouw.

In samenwerking met mensen van 'De Kameleon', 'Ricardo' en wijkorgaan werd het mogelijk gemaakt dat gedurende drie dagen door Toneelgroep Diskus 'Het Gat van Rotterdam' kon worden opgevoerd, afgewisseld met poppenkastvoorstellingen voor de kinderen.

REDAKTIET 'HOUWEN ZO??'

Hoewel vanaf de start in 1977 'Houwen Zo' als publiciteitsmiddel vooral een functie heeft gehad om informatie over te dragen over de ontwikkelingen rond het bestemmingsplan Lombardijen, heeft die functie zich steeds meer gewijzigd. Lombardijen, heeft Momenteel heeft 'Houwen Zo' veel meer een functie om belangrijke algemene ontwikkelingen onder de aandacht van de bewoners te brengen.

3. POSITIE, FUNKTIE EN WERKZAAMHEDEN VAN DE OPBOUWWERKSTER

In het werkplan van het wijkorgaan wordt al melding gemaakt van de positie van de opbouwwerkster en de overige werkers ten opzichte van die van bewonergroepen c.q. de bewonersorganisatie.

De aktieve bewonergroepen dragen primair zelf verantwoordelijkheid voor hun aktiviteiten.

De opbouwwerkster geeft – voor zover gewenst –:

- steun en begeleiding aan de bestaande buurt- en werkgroepen
- idem aan de algemene vergadering van buurt- en werkgroepen
- idem aan het leidstersoverleg van de Ontplooiers
- leidt zelf een vrouwenpraatgroep van vrouwen van 40-60 jaar.

Daarnaast neemt zij deel aan:

- het maandelijks functionarissenoverleg in de wijk
- vergaderingen van de Bewonersraad van de woningstichting Lombardijen
- (zo mogelijk) aan bijeenkomsten van de oecumenische werkgroep in de wijk.

Voorts bereidt zij – overigens op verzoek van betrokkenen – bepaalde onderwerpen voor samen met bewoners, die deze onderwerpen met hun medebewoners willen bespreken (bijvoorbeeld het migrantenbeleid, het vervoer gevaarlijke stoffen e.d.).

Belangrijke zaken, waarbij de opbouwwerkster in het jaar 1980 betrokken was:

- voorjaar 1980 is zij nauw betrokken geweest bij voorbereidende werkzaamheden voor de realisatie van een kinderdagverblijf; de samenstelling van een bestuur en het aantrekken van personeel. Toen deze zaken eenmaal hun beslag hadden gekregen, trok zij zich terug. Thans neemt zij alleen af en toe deel aan algemeen bestuurvergaderingen van de Stichting Kinderopvang Lombardijen.
- de mogelijkheid van realisering van een Jongerencentrum voor de wijk c.q. de regio met alle problemen vandien – als lokatie, bestuursforming, statuten e.d. waren zaken, waarbij zij nauw betrokken was.
- voorts leverde zij een bijdrage aan de voorbereidende werkzaamheden om te komen tot een voor de bewoners akceptabele werkformule voor de wijkwelzijnsplanning. Ook in het komende jaar wordt van haar een aktief werkzaamdeel verwacht; door de bewonersorganisatie is haar een plaats toegewezen in het te formeren Welzijnsplatform voor de wijk.
- de toename van het aantal migranten en de daaruit voortvloeiende problemen werden samen met de desbetreffende bewonersgroep door de opbouwwerkster aangepakt. Ook voor de verdere ontwikkelingen worden hiertoe van haar kant werkzaamheden verwacht.
- de profilering van de werkgroep Ontplooiingskan-

sen voor de Vrouw Lombardijen, het meezoeken naar een eigen behuizing voor de aktiviteiten van de werkgroep, het op gang brengen van het kursusleidstersoverleg, de verdere ontwikkeling van deze vrouwenorganisatie en samenhang binnen die organisatie behoorden tot haar nadrukkelijke aandachtspunten.

- bij de werkzaamheden van de bewonersorganisatie om een eigen werkplan voor 1981 te ontwikkelen is de opbouwwerkster nauw betrokken geweest.

Doordat de opbouwwerkster heel veel tijd in de wijk moest en wilde investeren mede omdat er vóór haar komst in de wijk gedurende bijna een jaar geen opbouwwerker van het I.O.R. werkzaam was geweest, heeft zij slechts een minimale bijdrage kunnen leveren aan werkzaamheden ten behoeve van het I.O.R. Zij woonde de subteamvergaderingen bij – en voor zover mogelijk – de Algemene Vergaderingen van Bewonersorganisaties, maar veel meer deed zij niet. Voorschijn valt te betwijfelen of zij voor het jaar 1981 meer tijd dan tot nu toe in het I.O.R. zal kunnen investeren.

KONTAKTEN MET BUURT- EN KLUBHUISWERK

Met collega-werkers van de beide buurt- en klubhuizen onderhoudt de opbouwwerkster slechts summiere kontakten.

Een en ander hangt samen met de vrij geringe relatie die er bestaat tussen de bewonersorganisatie en de beide buurt- en klubhuizen. Dit als gevolg van verschillen in opvatting over werkwijze en benadering van problemen in de wijk.

Het voornemen is te zijner tijd te bekijken in hoeverre besprekkingen tussen bewonersorganisatie en buurt- en klubhuizen nuttig kunnen zijn in het perspectief van verbetering van deze relatie.

NIEUWE WESTEN

I. DE WIJK

Het Nieuwe Westen is een wijk met ongeveer 23.000 inwoners, begrensd door Schie, Heemraadssingel en Essenburgsingel. Het is de rand van de stad en tegelijk nog volop centrum, dat is te merken aan de talloze centrumfunkties die worden vervuld. Met name worden deze gevonden op de grote wegen die de wijk doorsnijden en begrenzen zoals de Mathenesserlaan en de Nieuwe Binnenweg.

De wijk loopt over in Middelland langs de winkelroutes van de Nieuwe Binnenweg en Vierambachtstraat/Middellandstraat. Met deze wijk samen vormt het één groot woongebied. Dat is ook een van de objektieve achtergronden van de nauwe samenwerking tussen beide bewonersorganisaties.

Van de 23.000 inwoners bestaat ruim 25% uit mensen met een andere nationaliteit. Hiervan vormen Turken en Kaapverdianen veruit de meerderheid. Daarnaast tamelijk veel Marokkanen. Veel minder Spanjaarden, Joegoslaven en nog wat Grieken, Italianen en Portugezen.

De wijk dateert bijna in zijn geheel van kort na 1900, dus al een oude wijk. Een deel van de uitbreidingen vond plaats in het begin van de twintiger jaren, toen ook aan de zuidflank de Coolhaven werd gegraven. Het woongebied daar, de Osseweistraat, werd toen er voor de bouw opdracht werd gegeven eind vorige eeuw, getypeerd als het mooiste van Rotterdam. Het uiterste Noorden, de Essenburgbuurt, was een poldergebied, de straatnamen van nu herinneren nog aan de oude boerderijen.

De problemen zijn dezelfde als alle stadsvernieuwingengebieden: verkrotting, achterstallig onderhoud, huurprijsopdrijving, verloedering (vooral prostitutie en voornamelijk gesitueerd rond de Nieuwe Binnenweg). Die verloedering treedt trouwens het meest des avonds en des nachts op. Overdag is het (nog) een gezellige winkelstraat.

Reeds jaren is er door de Aktiegroep aangedrongen op een geïntegreerde aanpak van de problemen. Als Tweede-Ringsgebied kwam de wijk echter voortdu-

rend achterin de prioriteiten van de gemeente terecht. Dat heeft erin geresulteerd dat de problemen nu moeilijker oplosbaar zijn, omdat al erg veel bewoners (gevreesd wordt meer dan 25%) een woning in eigendom hebben verworven, al of niet gesplitst in appartementen. Het probleem is niet dat zij die woning bezitten, maar dat zij die ten gevolge van de woningnood veel te duur hebben gekocht (soms 15 tot 20 maal de jaarhuur). Hierdoor is kompleksvorming ten bate van woning- en wijkverbetering heel moeilijk geworden en derhalve dreigt de hele toekomstige stadsvernieuwing letterlijk gepield in de marge te blijven. Overigens is wel bereikt dat Het Nieuwe Westen stadsvernieuwingengebied wordt.

Dit jaar gaat een eigen projektgroep van start. De projektkoördinator is er al. Dat is het gevolg enerzijds van het Tweede-Ringsoverleg waarin de Aktiegroep Het Nieuwe Westen samen met Aktiegroep Middelland een stimulerende rol hebben vervuld. Anderzijds van het grootscheepse Inspraakplan dat in december 1978 begon met een huis-aan-huis-krant en in de volgende twee jaar uitliep op de meest uitgebreide en intensieve bevolkingsraadpleging tot nu toe. Dit mondde uit in een wijkcongres dat op basis van tientallen buurbijeenkomsten, waaraan ook groepen buitenlandse bewoners deelnamen, besluiten nam. Die besluiten zijn op basis voor de huidige bestemmingsplannen-in-ontwikkeling. Het congres en de nasleep ervan was de belangrijkste gebeurtenis van 1980.

Ook een gevolg van de gigantische aktivering is de opening van een grote buurtinkel in de Pijpellenstraat. De ruim 4000m² biedt plaats aan buurtgroepen, werkgroepen, spreekuren, feesten, tentoonstellingen enz. Hier worden ook erg vaak stedelijke vergaderingen gehouden. In al deze zaken hebben de Aktiegroepen van Het Nieuwe Westen en Middelland als een eenheid opgetreden. Zij profiteren ook beide van de behaalde resultaten.

Een belangrijk probleem is hoe, nu het Inspraakplan is afgelopen, de geakteerde mensen behouden kunnen blijven voor de verdere aanpak van de problemen en de verdere opbouw van de organisatie. Een groot aantal mensen heeft de weg naar de buurtinkels gevonden voor individuele en kollektieve zaken. In het Nieuwe Westen funktioneren in vijf van de zes buurten buurtgroepen binnen Aktiegroepverband.

Veel nieuwe problemen zijn binnen ons blikveld gekomen, zoals renovatie, het maken van bestemmingsplannen, zeer lokale projecten, nieuwe buurthuisvoorzieningen enz.

De opbouw van de organisatie is niet snel genoeg gegaan om ieder die aktief is geworden van een vaste plaats binnen de organisatie te verzekeren.

Een zeker verloop onder die mensen is helaas onmiskenbaar. Dat heeft te maken met het niet snel genoeg verwerken van de behaalde resultaten in de besluitvorming door de gemeente. Mensen hebben besloten genomen, de gemeente heeft ermee ingestemd, waarom duurt het nu zo lang voordat er iets wordt uitgevoerd?

Ook zal de organisatie de komende jaren een aantal speciale subsidies moeten missen die in de Inspraakperiode o.a. van Patrimoniums Woningstichting, het Rijk en de gemeente zijn verkregen. Maar openlijk moet er bekend worden dat de groei van de organisatie zelf, problemen oproept. De direkte demokratiese besluitvorming van de wijk binnen haar eigen organisatie, eist een grotere inzet van waartoe velen bereid en in staat zijn. Het verwerken van informatie door de mensen, het overzien van wat er allemaal gebeurt, is veel moeilijker bij een grote organisatie dan bij een kleine. Het proces van interne verandering is nog maar net op gang. Er moet een oplossing worden gevonden, die efficiënter werken toelaat zonder de demokratiese verhoudingen intern schade te berokkenen.

Dat probleem is nieuw en het belangrijkste van het laatste deel van 1980. Hierin past ook een hernieuwde aanpak van het bij de organisatie betrekken van nog meer buitenlandse bewoners. Alleen met Kaapverdianen gelukt dat tot nu toe redelijk (maar onvoldoende). Met Turkse bewoners is een contact gelegd, o.a. via spreekurenwerk. Dit wordt steeds belangrijker omdat ook deze wijk wordt geteisterd door een groep fascisten die georganiseerd en illegal probeert onrust te zaaien. Ook om die reden zijn wij betrokken bij het Platform Organisatie Buitenlanders met Bewonersorganisaties en het Komitee tegen racisme en fascisme 'Mensen zijn Mensen'.

2. DE BEWONERSORGANISATIE

De Aktiegroep Het Nieuwe Westen is de bewonersorganisatie. Daarbij zijn alle betaalde krachten aangesteld, waaronder één opbouwwerker. Naar buiten, dat wil zeggen naar de wijk toe, wordt gewerkt met straat- en buurtvergaderingen om problemen aan de orde te stellen en besluiten te nemen. Vanuit die straat- en buurtvergaderingen worden mensen geworven voor de organisatie.

Dat kan zijn om mee te doen in een buurtgroep, die in een deel van de wijk wat meer gedetailleerd en gespecialiseerd de zaken kan aanpakken. Eigenlijk zijn dat afdelingen van de Aktiegroep. Of in de buurtinkel om deel te nemen aan het spreekurenwerk (alle dagen en 3 avondspreekuren in 2 vestigingen) en te helpen bij de dagelijkse klussen. De Koördinatiegroep is ook open voor geïnteresseerden maar heeft door de zwaarte van haar taak wel een (informele) drempel. Deze wekelijks bijeenkomende groep mensen stuurt het beleid en leert erop dat de beslissingen op de juiste plaatsen worden genomen. Zij neemt ook allerlei initiatieven tot overleg of actie en zwaait de huishoudelijke en financiële scepter in de organisatie.

Op deze plek leggen de betaalde krachten verantwoording af in laatste instantie. Het komt er in de praktijk op neer, dat deze groep benoemt en ontslaat. Overigens is verantwoording afleggen en kritiek inkasseren op elke plek waar wordt gewerkt een ingebakken gewoonte (dus bijvoorbeeld in buurtgroepen, in het overleg van de buurtinkeliers enz.).

3. HET WERK

Het antwoord op de vraag welke positie de opbouwwerker inneemt, is in feite uit het bovenstaande af te lezen. Hij heeft dezelfde rechten en plichten als andere aktieve buurtbewoners, of zij betaald worden of niet.

Konkrete doet de opbouwwerker mee in de wekelijkse koördinatievergadering, neemt deel aan de koördinatie van drie buurtgroepen, heeft enkele dagdelen

dienst in het spreekurenwerk in de buurtwinkel en heeft een aantal centrale taken op het gebied van financiën en enkele werkgroepen. Dat kan elk moment wijzigen zodra de noodzaak zich voordoet. Dat bepaalt de Aktiegroepvergadering.

De Aktiegroep heeft een nauwe samenwerking met het ene buurthuis dat er al lang is (de Westerpoort in de Pupilpenbuurt) en met de staf van de twee nieuwe buurthuizen die nog ge- en verbouwd moeten worden in de Adriën Mildersbuurt en de Nozmanbuurt. Via Aktiegroep en Buurtgroepen bestaat met die staven een nauw contact." Niet op functionarislivo. Het apart definiëren en kunstmatig in leven houden van een wijkwelzijnswerkersfeertje wordt door de Aktiegroep resoluut afgewezen. Hierin heeft zij de meeste welzijnsworkers in de wijk als overtuigd bondgenoot. Kontakten liggen er dus op uitvoerings- en planningsniveau als deelgenoot in het werk, niet als deskundoloog. Inmiddels zijn de instellingen in Het Nieuwe Westen en Middelland samen met de beide Aktiegroepen – en op initiatief van deze – om de tafel gaan zitten om de wijkwelzijnsplanning samen vorm te geven. Op zijn 'Delfshavens', op onze eigen manier dus, zoals Delfshaven dat zo duidelijk heeft voorgedaan.

Uitgangspunt voor iedereen zijn hierbij de resultaten van het Inspraakplan.

De Aktiegroep doet erg veel aan samenwerkingsverbanden met andere wijken en andere organisaties. Te noemen valt het Rotterdams Overleg van Bewonersorganisaties met daarbinnen het Tweede-Ringsoverleg, het huuroverleg, renovatie-overleg. Zaken die ook door het I.O.R. worden ondersteund.

Binnen het I.O.R. leverde de Aktiegroep eerst twee, later één bestuurslid.

De opbouwwerker heeft deelgenomen aan subteam en sollicitatiecommissies. Met name het eerste verloopt niet geheel probleemloos, omdat de prioriteiten van Aktiegroep en I.O.R. niet altijd samenvallen als het de tijdsbesteding van de opbouwwerker betreft.

Ondanks deze fricties vindt de Aktiegroep het bestaan van het I.O.R. als onafhankelijk instituut van het grootste belang. De Aktiegroep acht de rol en plaats van de opbouwwerker in een wijk met een krachtige bewonersorganisatie anders dan in een wijk waar zoets niet of nauwelijks bestaat.

Met name in die wijken, en er zijn er nog teveel, zal de rol van het I.O.R. om de kwaliteit van het werk te bewaken essentieel zijn. Het I.O.R. op de bres voor de ontwikkeling van onafhankelijke bewonersorganisaties verdient en krijgt de steun die daarvoor nodig is.

HET OUDE NOORDEN

I DE WIJK

Het Oude Noorden is ontstaan rond 1900 en telt nu ongeveer 21.000 inwoners. De wijk is naast het centrum van Rotterdam gelegen met de problemen van een oude stadswijk.

Het Oude Noorden is een wijk met oude, veelal slecht onderhouden huizen. Het is dan ook stadsvernieuwingsgebied; er wonen verhoudingsgewijs veel buitenlanders in de wijk.

De wijk wordt doorsneden door belangrijke verkeersaders, die ook een ontsluitingsfunctie hebben voor de stad; weinig groen, onvoldoende speelgelegenheid, al wordt daar met enkele projecten wel enigszins verbetering in aangebracht.

Het Oude Noorden is de grootste stadsvernieuwingswijk van Rotterdam. Er wordt aan zes renovatieprojecten gewerkt, van elk gemiddeld 70 woningen. Er zijn twee nieuwbouwprojecten in voorbereiding en er is ook een constante stroom van drie kleine-beurt-projecten.

Dit jaar is een concept-bestemmingsplan gereed gekomen voor 3/5 deel van de wijk.

Het beleidsplan van de projektgroep stadsvernieuwing verschafft meer informatie over de sociale kaart van de wijk.

2. BEWONERSORGANISATIE

De bewonersorganisatie in het Oude Noorden bestaat al 10 jaar. De organisatie werd gekenmerkt door:

- een zeer decentrale werkwijze, buurtgroepen hebben een feitelijke zelfstandigheid, hetzelfde geldt voor de verschillende stadsvernieuwingssubjecten. De activiteiten van de bewonersorganisatie beperkten zich tot stadsvernieuwingaktiviteiten in de enige zin
- het ontbreken van een analyse van of een visie op problemen in de wijk, die niet direct met de uitvoe-

ring van de stadsvernieuwing samenhangen

- een matig kontakt met de klubhuizen in de wijk
- veel onderlinge spanningen tussen broepskrachten en de bewoners, die op wijknivo actief zijn
- een slecht kontakt tussen de buurtgroepen onderling.

Daar tegenover staat:

- een zeer intense en ver ontwikkelde werkwijze in de begeleiding van uitvoeringsprojecten in de stadsvernieuwing
- veel aksent op het vervolg van de bewonersorganisatie, na de uitvoering van de stadsvernieuwingssubjecten
- hoge betrokkenheid van bewoners in de stadsvernieuwing.

De oorzaak van deze in vergelijking met andere wijken specifieke manier van werken van de bewonersorganisatie moet worden gezocht in:

- de geschiedenis van de bewonersactie in het Oude Noorden (Verzet tegen het 'Rottetracé', waardoor vooral de strook van de wijk langs de Rotte bedreigd werd en de city-uitbreiding van Rotterdam de kant langs de Noordsingel bedreigde)
- het onvermogen van de klubhuizen, om door samenwerking extra actiepunten voor bewonersorganisatie te ontwikkelen
- de grootte van de wijk en de massaliteit van de problemen, die tot keuze van aandachtsgebieden dwong
- specifieke ontwikkeling van de inhoud van de sociale begeleiding in de wijk, die zich vooral op huisvestings- en herhuisvestingsproblemen richtte
- het opbouwwerk, dat zich de laatste vijf jaar niet meer richtte op de bouw van een bewonersorganisatie op wijknivo, maar zich bezighield met enkele afzonderlijke projecten.

De geschatste situatie bracht mee dat er bij de komst van de nieuwe opbouwwerker in september 1980 geen duidelijk ontwikkeld verantwoordingskader bestond. Naast een aantal lopende projecten was er ruimte voor nieuwe aktiviteiten en het ontwikkelen van nieuwe samenwerkingsverbanden.

In de inwerkperiode is nadrukkelijk gekozen voor het verkennen van de mogelijkheden daartoe met een

grote speelruimte voor initiatief van de opbouwwerker. Daarbij is vooral gekeken naar terreinen en activiteiten die zouden kunnen leiden tot een grotere samenhang en een versterking van organisatie op wijknivo.

Gevolg van deze situatie is, dat nog geen duidelijke verantwoording van de werkzaamheden plaatsvindt naar de groep die op wijknivo aktief is.

Vanaf het begin is de positie van opbouwwerker, gezien de ontwikkeling van de bewonersorganisatie, uitdrukkelijk afgeschermd en is ruimte geclaimd om met zaken bezig te zijn, die tot dan toe niet werden aangepakt in de bewonersorganisatie.

3. DE WERKZAAMHEDEN VAN DE OPBOUWWERKER

KENNISMAKING

Natuurlijk is de nodige tijd besteed aan het bezoeken van tal van vrijwilligers, betaalde krachten, klubhuizen, buurtgroepen enz. Daarnaast moeten alledaagse zaken, als een telefoon en een enigszins aanvaardbare huisvesting worden geregeld.

Na de kennismaking werd toen maar aan het werk gegaan:

A. ONTWIKKELINGEN VAN DE ORGANISATIE

Over betrekkelijke eenvoudige zaken, als sekretariaatsvoering, informatie aan aktieve wijkbewoners over zaken die bij het wijkorgaan binnengewamen, sollicitatieprocedures, ruimte gebruik, gebruik van de financiële mogelijkheden en materiële mogelijkheden van het wijkorgaan als een door de gemeente erkende en (te weinig) gesubsidieerde organisatie, waren tal van konflikten en problemen. Verschillende mensen voelden zich ook individueel verantwoordelijk voor bepaalde onderdelen van die organisatie, op een wijze, die anderen kennelijk verhinderden om nog op een aangename wijze van de mogelijkheden van de organisatie gebruik te maken.

Op dit gebied is een aantal ingrijpende wijzigingen voorgesteld en vervolgens het initiatief genomen om enkele daarvan te ontwikkelen:

- SEKRETARIAAT

In zo'n grote wijk is een goed werkend sekretariaat een broodnodige voorziening:

- buurtwinkel, functie voor de wijkbewoners, wie wat wil weten of hulp nodig heeft
- telefoon bevrouwen – bemannen
- communicatiepunt tussen de in de wijk aktieve groepen
- controleren van afspraken en besluiten die in de centrale organisatie zijn genomen
- afspraken voor ruimtegebruik e.d.

Hier voor is een groep bewoners gevormd, uit mensen die al langere tijd in de wijk aktief waren en ook overdag tijd hebben.

- WERKGROEP WIJK

Dat is de centrale groep in de wijk, een vervanging van het vroegere bestuur van het wijkorgaan. De 'Werkgroep Wijk' had eigenlijk geen andere taak, dan die zaken te regelen, die niet door buurtgroepen en stadsvernieuwingss projecten gedaan werden. Vanzelfsprekend dat steeds minder mensen zich aangetrokken voelden tot een groep met een dergelijke rest-functie.

Na de totstandkoming van de sekretariaatsgroep, is de 'Werkgroep Wijk' als centrale groep in de wijk tijdelijk omgedoopt in 'Campagne leiding' (zie hiervoor verder: de Campagne).

Het voorstel is, dat de 'Werkgroep Wijk' duidelijker gaat functioneren als een centraal koördinatiepunt in de wijk, waarnaar alle aktieve bewonersgroepen iemand afvaardigen. De preciese functie moet nog verder worden ontwikkeld. Een taak ook voor de opbouwwerker het komende seizoen.

- AGENDAKOMMISSIE

Ter voorbereiding van de 'Werkgroep Wijk' was er de agendakommissie, die ook veel besluiten nam in de sfeer van het sekretariaatachtig werk. Waarschijnlijk zal de agendakommissie een taak krijgen ter voorbereiding van de 'Werkgroep Wijk', het ontmoetingspunt tussen de aktieve groepen in de wijk.

Een andere belangrijke functie van de agendakommissie is het ontwikkelen van een visie op een aantal problemen in de wijk. Een taak derhalve ook voor de opbouwwerker.

B. NIEUWS IN DE WIJK

- 'HET NIEUWSBLAD VAN HET NOORDEN'

Het Oude Noorden had geen echte, regelmatig verschijnende wijkblad. Wel waren er enkele zeer goede buurkrantjes. Vanuit de veronderstelling dat een bewonersorganisatie in de wijk niet zonder zijn eigen 'papieren tijger' kan, heeft de opbouwwerker een bijdrage gehad in het ontwikkelen van:

- een idee over wat een wijkblad in het 'Oude Noorden' zou moeten zijn
- organiseren van konkrete mogelijkheden voor de vervaardiging van zo'n blad en de verspreiding ervan.

Zo is dan geboren 'Het Nieuwsblad van het Noorden'. De beste wijkblad van de stad. De redactie heeft een verantwoordingsplicht achteraf naar de bewonersorganisatie en heeft een ruimte zelfstandigheid van werken.

- 'IS HET HIER NOG LEUK'

Een medium ter stimulering van mensen die lange tijd niet meer actief waren, ter informatie van mensen die kennis hebben gemaakt met de bewonersorganisatie, voor roddel en achterklap, kontakt tussen de in de buurt aktieve groepen en het aansnijden van centrale thema's. Ter vervanging van vervelende notulen heeft de opbouwwerker een ongenuineerd, zogenaamd leuk kaderblad uitgebracht wat onregelmatig verschijnt en nu reeds 750 abonnees heeft: 'Is-het-hier-nog-leuk'.

Natuurlijk bepaalt het sekretariaat de inhoud. Maar de opbouwwerker schrijft, stencilt en vouwt. Hij hoopt ook deze klus te spreiden.

C. AKTIE

- DE CAMPAGNE

Er moet dit jaar inspraak plaatsvinden over een bestemmings- en uitvoeringsplan voor een belangrijk gedeelte van de wijk.

De opbouwwerker heeft het initiatief genomen een wat andere manier van inspraak te organiseren dan het voornemen was.

De bedoeling ervan was:

- een eigen aktieplan voor de bewonersorganisatie te ontwikkelen, met nieuwe zaken die vanuit de bewonersorganisatie zouden moe-

ten worden aangepakt

- oude kaders opnieuw te betrekken bij een centraal, vanuit de bewonersorganisatie, gevoerde actie
- de sfeer 'er kan niets en we hebben ruzie' te doorbreken
- het inspraakgeld zo verantwoord mogelijk te besteden vanuit de belangen van de bewoners in de wijk en hun organisatie
- het contact met bewoners in de wijk te herstellen en ondervertegenwoordigde groepen vanuit de wijk te stimuleren om aktief te worden
- te bewijzen dat in het Oude Noorden onmogelijke dingen tot de mogelijkheden behoorden
- te onderzoeken welke zaken de bewoners zelf aktiepunten voor de bewonersorganisatie vinden
- in de actie de nieuwe contouren voor de bewonersorganisatie te ontwikkelen.

De taak van de opbouwwerker in de campagne was:

- het mede bedenken ervan
- een centrale rol vervullen in de organisatie van een en ander
- het bewaken van de aktiepunten van de bewonersorganisatie en de eigen aktiepunten van de opbouwwerker
- het leiden van diverse grote wijkvergaderingen
- het optreden en inspringen daar waar nodig
- het organiseren van ondersteuning voor de actie vanuit de buurt- en de klubhuizen.

Gedurende de vier maanden van de campagne bepaalde de activiteiten voor de campagne voor 80% de tijsbesteding van de opbouwwerker. De doelstellingen van de Campagne zijn ruimschoots gehaald.

- HUURAKTIEKOMITEE

Jaarlijks wordt in de wijk de actie tegen de huurverhoging gevoerd. Het was de taak van de opbouwwerker daarin mee te doen en voor zover mogelijk begeleiding te geven. Vanuit het samenwerkingsverband dat de actie jaarlijks voerde is:

- een huurrecht-scholing georganiseerd

- de hulpverlening bij huurrechtzaken geregeld, in handen van professionals gekomen en kwalitatief verbeterd
- de diskussie gestart over de organisatie van huurder en bewoners-eigenaren in onze wijk
- het contact met het stedelijk samenwerkingsverband van bewonersorganisaties onderhouden.

De taak van de opbouwwerker was:

- organiseren en gedeeltelijk zelf geven van huurrechtscholing
- starten diskussie over organisatie van huurders
- deelnemen aan akties
- breed organiseren van aktiviteiten
- invoeren van de huurrecht-spreekuren.

– BUURTGROEP 'DE KOP'

Aan de noordkant van de wijk ontbreekt het geheel aan voorzieningen op sociaal kultureel gebied. Wel zijn er twee buurtgroepen. De opbouwwerker is min of meer in de Buurtgroep 'De Kop' gerold, nadat hij had deelgenomen aan een diskussie over de zogenaamde 'Kleine Buurt' in de Kop. Helaas heeft hij en had hij veel te weinig tijd, om werkelijk aan die begeleiding en ondersteuning te werken, waar deze groep naar zijns inziens recht op heeft.

Zij aktiviteiten hebben zich beperkt tot het af en toe volgen van de buurtvergadering en enige hulp bij de aktie die in het kader van de campagne rond het aktieplan van de bewonersorganisatie aan de noordkant van de wijk is gevoerd.

Geprobeerd zal worden de Buurtgroep 'De Kop' te blijven volgen, al is er het besef dat de opbouwwerker meer leert van de buurtgroepleden, dan zij van hem te leren hebben.

Hier ligt echter een duidelijke taak voor een buurtwerker (een duidelijk verantwoordingskader is er al).

– ROTTEKWARTIER

Sinds een buurtvergadering is de opbouwwerker bij de aktiviteiten van de bewonergroepen in het Rottekwartier betrokken. Hij vervult hier een begeleidende rol, maar is er daarbij van overtuigd dat binnen enige tijd, die voortreffelijke, aktieve en soms, zij het niet altijd, zeer wijze bewoners van dit kompleks de aktiviteiten voor een groot

gedeelte zelf kunnen runnen.

Helaas zijn er enige tegenstellingen gerezen, die hun oorzaak op het persoonlijke vlak hebben, waardoor een opbouwwerker wat werk te verzetten heeft in deze groep. Hij is daarbij ook wel blij in dit nieuwgebouwde complex te kunnen werken, omdat zijn eigen kijk op de problemen rond organisatie van huurders wordt verdiept.

– SLOOPKOMPLEKSEN

Voor aktiviteiten rond kompleksen die gesloopt gaan worden over enige tijd, is een opzetje gemaakt over waar het aksent van de aktiviteiten op dat gebied zouden kunnen liggen.

Ook hier liggen weer redelijke aantallen behoorlijk enthousiaste bewoners van de grote campagne rond het aktieplan van de bewonersorganisatie gebruik te hebben gemaakt om hun lot in eigen hand te nemen, voor zover dat in zo'n situatie nog mogelijk is natuurlijk.

Dit is een van de projecten, waar weinig tijd voor is. Niet voldoende om werkelijk die hulp en steun te geven, waarop deze groep recht heeft. Volgend seizoen zal de betrokkenheid bij deze activiteiten blijven.

De taak van de opbouwwerker bestaat uit:

- meedenken over een efficiënte organisatie-opzet
- ontwikkelen van scholingsaktiviteiten over de specifieke situatie als huurder in de sloopkompleksen.

Ook op dit punt stelt zich heel nadrukkelijk de vraag naar een juist antwoord op het vraagstuk van organisatie van huurders in de oude bouw van de wijk.

D. PRATEN EN ZOEKEN

– WERKERSOVERLEG

Wekelijks vindt er een bijeenkomst plaats van de werkers die door hun en voor hun inzet bij de stadsvernieuwing worden betaald. Als er goed geteld is: zeven part-time eksterne deskundigen, twee sociaal begeleiders en de opbouwwerker. Voor het werkersverslag zijn door de opbouwwerker drie diskussiestukken gemaakt over de opzet van een centrale bewonersorganisatie in de wijk. Helaas zijn zij ondanks deze

inspanning nog niet tot een echt gesprek hierover gekomen.

Voor het werkersoverleg heeft de opbouwwerker samen met een medewerkster van het bureau inspraakbegeleiding van de dienst volkshuisvesting van de gemeente een stuk gemaakt over 'Standaardwerkwijze bij renovatie-projecten'.

Deze standaardwerkwijze is vrijwel ongewijzigd aangenomen en wordt nu stapje voor stapje geëffektueerd. In dat stukje is tevens aangegeven op welke wijze de samenwerking tussen projectburo en werkers van het wijkorgaan zou kunnen worden verbeterd.

- BEJAARDEN

Er is bijgedragen tot de ontwikkeling van twee groepen:

- een groep die zich gaat bezighouden met de ontwikkeling van een verzorgingstehuis
- een groep die zich bezighoudt met het ontwikkelen van hulpverlening op vrijwillige basis aan die ouderen en eenzamen, die dat op prijs stellen.

Op dit moment beperkt de inbreng van de opbouwwerker zich tot het af en toe doorpraten van een of ander met degenen die deze activiteiten koördineren.

- OUDERE JEUGD

Vanuit de bewonersorganisatie is de opbouwwerker betrokken bij het denken over activiteiten voor oudere jeugd in de wijk en zondig het starten van een eigen centrum voor deze jongeren.

- BUITENLANDERS

In het oude Noorden werkt een voortreffelijk project aan de problemen van de buitenlandse mensen in de wijk (Samen wonen, samen leven). Met een van de begeleiders van dat project is de opbouwwerker bezig dit werk in de bewonersorganisatie aan de orde te stellen en het werken voor en met buitenlandse mensen tot een onderdeel te maken van het denken en doen van de bewonersorganisatie.

Daarbij is hij bijna op persoonlijke titel betrokken geweest bij het overleg tussen bewonersorganisaties en het platform van demokratiese organisaties van buitenlanders in Rotterdam. Ook dit

moet kennis en kontakten opleveren om het denken en doen van de bewonersorganisatie over de buitenlandse mensen en met de buitenlandse mensen te stimuleren.

- ONDERZOEK

Samen met twee stagiaires van de Sociale Academie heeft de opbouwwerker gewerkt aan de opzet van een wat uitgebreidere sociale kaart van het Oude Noorden. Gelukkig worden zij daarbij geholpen door een medewerker van de projectgroep, die alles weet van statistiek. Op dit moment wachten zij 9 maanden (!) op een uitdraai van het gemeentelijk rekencentrum. Zij hopen deze nu medio 1981 binnen te hebben. Dan pas zijn zij goed in staat de gegevens uit het actie-onderzoek (wat ook het doel was van de grote campagne om te combineren) met wat harder cijfermateriaal te onderbouwen.

WELZIJNSWERK

De opbouwwerker is ook zeer aktief geweest om met collega's te praten over werkterreinen die op dat moment nog niet echt in hun takenpakket zaten. Helaas is deze aktiviteit gekenmerkt door iets van prijsschieten, in plaats van het doordenken van een en ander vanuit een overeenstemming over beleid.

De bewonersorganisatie en met haar de opbouwwerker, is uit het welzijnsoverleg gestapt, omdat dat zich voornamelijk bezighield met het optrekken van muren rond de instellingen.

De opbouwwerker heeft nu vanuit de bewonersorganisatie een voorstel gedaan om een en ander wat effektiever aan te pakken.

NATUURLIJK ZIJN ER DAN OOK NOG DE KLUSSEN

Het begeleiden van drie kleine-beurt-projecten, binnen een minimale opzet waar het om steun aan bewoners gaat. Meer tijd is er niet.

Noodreparaties aan stencilapparaat is nog zoetis en.... nou ja, als u dat echt wilt weten, kom dan gerust een weekje meedraaien met de opbouwwerker in het Oude Noorden.

Wellicht wordt zijn konstatering dan ook de uwe:

Er is een tweede opbouwwerker in deze wijk nodig en wel gisteren.

Binnen het I.O.R. wordt deelgenomen aan het subteam en zeer veel van de kollega's geleerd. Als taakstelling binnen deze organisatie is ook nog deelgenomen in de sollicitatieprocedure voor een opbouwwerker in Delfshaven en voor een buromedewerker.

C. LIJST VAN NAMEN EN ADRESSEN I.O.R.

STEDELIJK BURO EN SEKRETARIAAT, PIETER DE HOOCHWEG 120, TEL. 76.77.66

LOES VAN DONGEN, sekretariaatsmedewerker

ADRI KLUWEN, sekretariaatsmedewerker

PETER VAN DER NEUT, buromedewerker 'organisatie en beheer'

RUUD PLATENBURG, sekretariaatsmedewerker

ROB SIEBELING, buromedewerker 'methodiek'

JAN VAESSEN, buromedewerker 'organisatie-ontwikkeling'

ANNE VAN VEENEN, buromedewerker 'koördinatie'

ROEL VAN VELDHUIZEN, buromedewerker 'stedelijke ondersteuning'

WIJBURROS

AFRIKAANDERWIJK, Kaapstraat 11b, tel. 84.34.91

Cees van Helvert i.s.m. Wijkorgaan Afrikaanderwijk

ALEXANDERPOLDER, Bolkplein 1, tel. 20.50.55

Armand van Puyvelde i.s.m. V.K. Alexanderpolder

BLOEMHOF, Asterstraat 30, tel. 84.44.48

Frans van Wees i.s.m. Wijkorgaan Bloemhof

BOSPOLDER/TUSSENDIJKEN, Jan Kruyffstraat 33, tel. 25.38.38

Bert Brouwer i.s.m. Wijkorgaan Bospolder/Tussendijken

CROOSWIJK, Pijperstraat 37, tel. 12.93.63

Jan van Gaalen en Dries Willems i.s.m. Wijkorgaan Crooswijk

DELFSHAVEN, Havenstraat 183, tel. 76.76.00

Hugo Mulder i.s.m. Wijkorgaan Delfshaven

FEIJENOORD/NOORDEREILAND, Persoonsstraat 14-16, tel. 84.92.10

Jan Robberecht i.s.m. Bewoners Organisatie Feijenoord/Noordereiland

HILLESLUIS, Riederlaan 36b, tel. 19.63.48

Leo Pinxten i.s.m. Wijkorgaan Hillesluis

HOOGVLIET, Griede 1, tel. 38.19.56

André van Baelen en Peter Rokers i.s.m. S.W.O. Hoogvliet

KRALINGEN, Goudse Rijweg 39d, tel. 52.11.43
Dennis Brittijn i.s.m. Buurtgroepenoverleg Kralingen

LOMBARDIJEN, Catullusweg 436, tel. 32.71.74
Wil van Vesse m i.s.m. Stichting Wijkopbouw Lombardijen

MIDDELLAND, Puppenstraat 56, tel. 77.84.77
Mary Onderwijk i.s.m. Aktiegroep Middelland

NIEUWE WESTEN, Puppenstraat 56, tel. 77.84.77
Ernst Verhaar i.s.m. Aktiegroep Nieuwe Westen

OMMOORD, Stresemannplaats 8, tel. 21.37.26
Rob Engelen i.s.m. Stichting Wijkgemeenschap Ommoord

OOSTERFLANK
Vakature

OUD CHARLOIS, Boergensestraat 66b, tel. 29.76.59
Willy Verbakel i.s.m. Werkgroep Oud Charlois

OUD MATHENESSE/WITTE DORP, Russischestraat 25, tel. 62.14.52
Johan Janssens i.s.m. Bewonersorganisatie Oud Mathenesse

OUDE NOORDEN, Gerard Scholtenstraat 129, tel. 66.55.81
Ton Huiskens i.s.m. Wijkorgaan Het Oude Noorden

OUDE WESTEN, Gaffelstraat 27b, tel. 36.19.28
Toon Lambregts i.s.m. Aktiegroep Het Oude Westen

SPANGEN, Spiegelstraat 2a, tel. 15.40.35
Leen Karsdorp i.s.m. Wijkorgaan Spangen

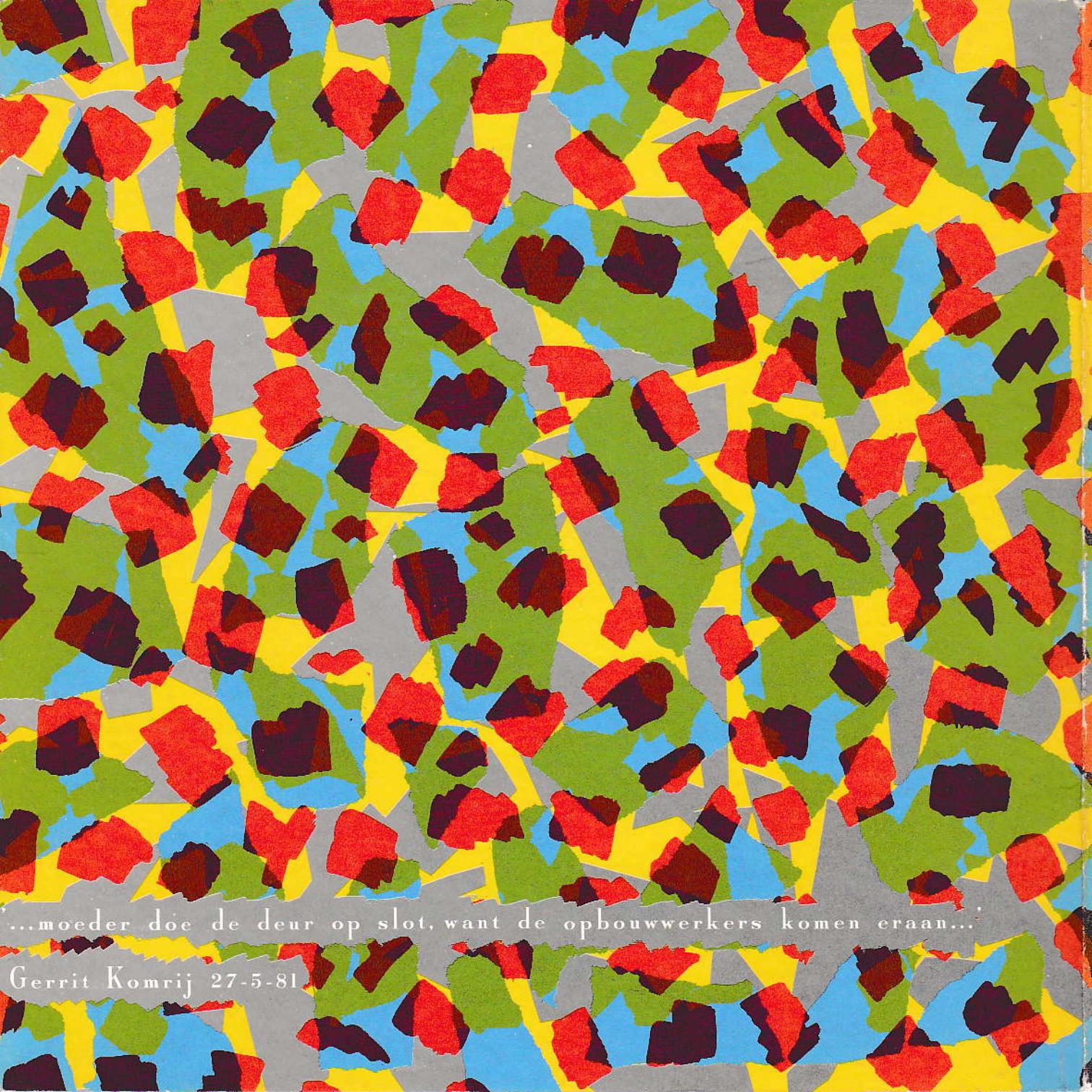
TARWEWIJK, Gaesbeekstraat 18a, tel. 86.57.83
Hein Kemperman i.s.m. Bewoners Organisatie Tarwewijk

VREEWIJK, Sikkelstraat 36b, tel. 85.82.33
Arthur van Thiel i.s.m. Werkgroep Rehabilitatie Vreewijk

ZEVENKAMP
Vakture

ZUIDWIJK, Slinge 303 (gebouw 'Larenkamp'), tel. 80.40.44
vakture

PROJEKT ODEON, Gouvernestraat 56d, tel. 36.38.55
Nel Broekhuizen i.s.m. Aktiegroep Het Oude Westen

...moeder doe de deur op slot, want de opbouwwerkers komen eraan...

Gerrit Komrij 27-5-81